*D*ocument de treball dels ***serveis*** de la **comissió** Memoràndum sobre l'**aprenentatge** ***permanent***

2

P*apers* de **D***énia*

2

P*apers* de **D***énia*

Document de treball dels serveis de la comissió
Memoràndum sobre l'aprenentatge permanent

2
P*apers* de **D***énia*

2
P*apers* de **D*énia***

EDITA: AJUNTAMENT DE DÉNIA
Plaça de la constitució, 10 • Telèfon 96 578 01 00
Traducció: AJUNTAMENT DE DÉNIA / ROCIO GUERRERO ALFONSO
Coordinació i disseny: AJUNTAMENT DE DÉNIA
Dipòsit Legal: V-2682-2001
Impressió: MATÉU impresores, s.l. • Xàtiva

Aquest llibre ha estat editat per l'Ajuntament de Dénia, comptant amb la col·laboració del Centre de Recursos i Educació Contínua, amb motiu de la convocatòria del Premi Ciutat de Dénia per la Formació de Persones Adultes i del sisé aniversari de la llei 1/95 de Formació de Persones Adultes de la Generalitat Valenciana.

ÍNDEX

Presentació 11
1. Introducció 15
2. Aprenentatge permanent - És hora d'actuar 18
3. L'Europa dels ciutadans a través de l'aprenentatge permanent 21
3.1. Les societats del coneixement: el repte del canvi 21
3.2. Un aprenentatge continu durant tota la vida 22
3.3.Treballar junts per a portar a la pràctica l'aprenentatge permanent 25
4. L'aprenentatge permanent en acció: sis missatges clau 27
4.1. Missatge clau núm. 1: Noves qualificacions bàsiques per a tots 27
4.2. Missatge clau núm. 2: Més inversió en recursos humans 29
4.3. Missatge clau núm. 3: La innovació en l'ensenyament i l'aprenentatge 32
4.4. Missatge clau núm. 4: Valorar l'aprenentatge 34
4.5. Missatge clau núm. 5: Redefinir l'orientació i l'assessorament . 37
4.6. Missatge clau núm. 6: Acostar l'aprenentatge a la llar 40
5. Mobilització de recursos per a l'aprenentatge permanent 43
Annex I - Exemples de bones pràctiques en relació amb l'aprenentatge permanent 48
Annex II - Possibilitats per a establir indicadors i punts de referència sobre l'aprenentatge permanent 61

PRESENTACIÓ

Des de l'Ajuntament de Dénia venim realitzant una tasca importantíssima de potenciació i dignificació de l'educació i formació de persones adultes, tasca que en aquesta cita amb el Premi d'Honor Ciutat de Dénia per la Formació de Persones Adultes que enguany, sota el lema "Una vida per la formació de persones adultes", vol reconèixer a les persones o entitats que hagen desenvolupat projectes i accions significatives en aquest àmbit.

Actualment vivim en la societat de la globalització i la informació; els avanços tècnics i científics són constants; una nova cultura del treball i una transformació de l'economia s'imposen; i els governs renoven la seua aposta pel benestar social i promouen plasn i programes que criden a la participació a una ciutadania activa. En aquest context, l'educació i la formació se situen, de bell nou, al centre dels debats i de les accions polítiques i socials dirigides a potenciar un aprenentatge constant.

I **els protagonistes d'esta "societat del coneixement" són els propis ciutadans,** com assenyala la Comissió Europea en el seu Memoràndum sobre l'aprenentatge permanent, on també s'especifica que: *"el principal és la capacitat humana per a generar i utilitzar coneixements de manera eficaç i intel·ligent, sobre una base en contínua transformació. Per a desenvolupar aqueixa capacitat plenament hem de voler i poder prendre el control de les nostres pròpies vides; en definitiva, hem de convertir-nos en ciutadans actius.*[1] *L'educació i la formació permanents són la millor manera d'ajudar-nos a assumir el repte del canvi".*

És per això que, davant el nou marc d'actuacions en educació i formació permanent que està propiciant la llei 1/95, de FPA, de la Generalitat Valenciana i el desplegament de les mesures escaients per tal d'*"estendre efectívament el dret a l'educació de totes les persones adultes de la Comunitat*

[1] «Educació i ciutadania activa en la Unió Europea», EUR-OP, Luxemburg, 1999.

Valenciana", les entitats locals en general i l'Ajuntament de Dénia en particular considerem molt positius l'esforç i la voluntat de l'administració valenciana envers la formació de persones adultes.

No obstant això, som conscients que els importants esforços financers que realitzem les corporacions locals, de manera subsidiària, en aquest àmbit haurien d'estar reconeguts i ser objecte d'una més gran atenció per part del Govern Valencià, la qual cosa ajudaria a donar un pas endavant en l'articulació i consolidació de la FPA en la societat valenciana i aportaria un valor afegit a les intervencions municipals, les més properes a la ciutadania, dotant-les del seu recolzament.

En definitiva, del que es tracta és de millorar, i impulsar la formació de persones adultes i d'enllaçar, per aconseguir eixe propòsit, les actuacions de les diferents administracions i els programes formatius que es desenvolupen des dels centres educatius. És d'aquesta manera com hem de treballar cap a la construcció dels escenaris de futur per a la ciutadania valenciana: desencadenant procesos d'alliberament de la creativitat de les persones adultes. Així ho va recomanar Paul Bélanger, de l'Institut de la Unesco per l'Educació, en la conferència inaugural de la primera edició del Premi d'Honor: *"Si la creativitat activa dels ciutadans esdevingué clau per a enfrontar els riscs i fundar un desenvolupament durable i equitatiu, i en primer lloc per lluitar contra la pobresa, aleshores l'educació i la formació de persones adultes esdevé una aposta major."*

És en aquest repte en què ha de concentrar-se l'esforç col.lectiu que des del Consistori de Dénia, amb la resta de les administracions valencianes i moviments de caràcter social, com ara la mEsA dElS AgenTs SoCialS per la FPA, fem i farem.

Una estratègia integrada i coherent d'aprenentatge permanent ha d'aspirar a:

- *garantir l'accés universal i continu a l'aprenentatge, a fi* ***d'obtindre i renovar les qualificacions*** *requerides per a participar de forma sostinguda en la societat del coneixement;*
- ***augmentar*** *visiblement* ***la inversió*** *en recursos humans, per a donar prioritat al capital més important d'Europa: els seus ciutadans;*
- *desenvolupar* ***mètodes*** *i contexts eficaços* ***d'ensenyament i aprenentatge*** *per a l'aprenentatge continu al llarg i ample de la vida;*
- *millorar significativament les maneres en què* ***s'entenen i es valoren la participació*** *en l'aprenentatge* ***i els seus resultats****, sobretot en què afecta a l'aprenentatge no formal i informal;*

- *aconseguir que tots els ciutadans d'Europa, al llarg de tota la seua vida, puguen accedir fàcilment a una* ***informació i un assessorament*** *de qualitat sobre les oportunitats d'aprenentatge;*
- ***oferir*** *oportunitats* ***d'aprenentatge permanent tan pròximes als interessats com siga possible,*** *en les seues pròpies comunitats i, quan procedisca, amb el suport de les tecnologies de la comunicació*[2]

Les meues paraules finals són per animar a totes les persones que tant s'han esforçat per alçar el sistema d'educació i formació de persones adultes a continuar treballant per la seua extensió a tota la Comunitat valenciana. Espere que la documentació ací inclosa servesca per aconseguir-ho i preparar a la ciutadania per integrar-se en una nova societat basasada en l'aprenentatge permanent.

Dénia, juny de 2001

MIGUEL FERRER MARSAL
Alcalde-President de l'Ajuntament de Dénia

[2] Memoràndum sobre l'aprenentatge permanent.

1. INTRODUCCIÓ

El Consell Europeu celebrat a Lisboa al març de 2000 marca un **moment decisiu per a l'orientació de la política i l'acció en la Unió Europea.** En les seues conclusions s'afirma que Europa ha evolucionat indiscutiblement cap a una era del coneixement, amb tot el que això implica per a la vida cultural, econòmica i social. Els models d'aprenentatge, vida i treball estan canviant ràpidament. Açò significa que no sols els individus hauran d'adaptar-se al canvi, sinó que també hauran de canviar les maneres d'actuar.

Les conclusions del Consell Europeu de Lisboa confirmen que la tendència a un **aprenentatge al llarg de la vida ha d'acompanyar la transició cap a una economia i una societat basades en el coneixement perquè aquesta puga tindre èxit.** Per això, els sistemes europeus d'educació i formació estan al centre dels pròxims canvis. I també han d'adaptar-se. Les conclusions del Consell Europeu de Feira inviten « als Estats membres, al Consell i a la Comissió, dins dels seus àmbits respectius de competència, a definir estratègies coherents i mesures pràctiques per a fomentar l'educació permanent per a tots».[1] El present Memoràndum arreplega el mandat dels Consells Europeus de portar a la realitat l'aprenentatge al llarg de la vida. El seu propòsit és **convocar un debat europeu** sobre una estratègia global perquè l'aprenentatge permanent es faça realitat a nivell individual i institucional, i en tots els àmbits de la vida pública i privada.

En l'estratègia europea d'ocupació, la Comissió i els Estats membres van definir l'aprenentatge permanent com tota activitat d'aprenentatge útil realitzada de manera contínua a fi de millorar les qualificacions, els coneixements i les aptituds.[2] Aquesta és la definició de treball que adopta el present Memoràndum com a punt de partida per al debat i l'actuació posterior.

L'aprenentatge permanent ja no és només un aspecte de l'educació i la formació; **ha de convertir-se en el principi director** per a l'oferta de serveis i la

[1] Conclusions del Consell Europeu de Feira, punt 33.

[2] L'estratègia europea d'ocupació es va iniciar en el Consell Europeu de Luxemburg celebrat al novembre de 1997. Estableix un procediment de seguiment i comunicació per a tots els Estats membres, basat en directrius d'ocupació revisada cada any. L'estratègia d'ocupació es basa en quatre pilars: empleabilitat, esperit d'empresa, capacitat d'adaptació i igualtat d'oportunitats.

participació a través del conjunt indivisible de contexts didàctics. **En la pròxima dècada ha de fer-se realitat aquesta visió.** Tots els que viuen a Europa, sense excepció, han de tindre les mateixes oportunitats per a adaptar-se a les demandes que imposa la transformació social i econòmica i per a participar activament en la concepció del futur d'Europa.

Les conseqüències d'aquest canvi fonamental de perspectives i pràctiques mereixen i justifiquen el debat que ara proposem. **Els Estats membres**, que són responsables dels seus respectius sistemes d'educació i formació, **han de guiar aquest debat.** Aquest també ha de portar-se a cap en els Estats membres, i no sols a escala europea. L'aprenentatge permanent concerneix al futur de tots d'una manera exclusivament individual. **El debat hauria de realitzar-se el més prop possible dels propis ciutadans. La Comissió té la intenció d'elaborar un informe a la tardor de 2001 basant-se en els resultats d'aquest debat.** Aqueix informe serà la seua aportació en el context del mètode obert de coordinació acordat en el Consell Europeu de Lisboa.[3]

El present Memoràndum comença exposant per què és necessària l'aplicació de l'aprenentatge permanent. En el seu capítol 2 s'argumenta que la promoció de la ciutadania activa i el foment de la capacitat d'inserció professional són objectius igualment importants i interrelacionats d'aqueix aprenentatge. Els Estats membres estan d'acord en aquesta prioritat, però s'han mostrat lents a l'hora d'adoptar mesures concertades. El capítol 3 assenyala que la magnitud del canvi econòmic i social que ara es produeix requereix un enfocament totalment nou per a l'educació i la formació. L'aprenentatge permanent és el concepte comú que ha d'englobar tots els tipus d'ensenyaments i aprenentatges. Per a portar-lo a la pràctica és necessari que tots treballen junts i amb eficàcia, com a individus i com a organitzacions.

Com a resposta, el capítol 4 proposa **sis missatges clau que ofereixen un marc estructurat per al debat obert** sobre la realització de l'aprenentatge perma-

[3] Conclusions del Consell Europeu de Lisboa, punt 37. El nou mètode obert de coordinació suposa establir directrius europees i calendaris per a aconseguir els objectius que es fixen, establir, quan procedisca, indicadors i punts de referència com a mètode de comparació de les pràctiques idònies, plasmar les directrius europees en objectius específics i mesures adaptades a les diferències nacionals i regionals i organitzar periòdicament controls i avaluacions entre homòlegs com a processos d'aprenentatge mutu. Tal com s'indica en el punt 38, «s'aplicarà un plantejament totalment descentralitzat d'acord amb el principi de subsidiarietat, en el qual la Unió, els Estats membres, els nivells regionals i locals, així com els interlocutors socials i la societat civil, participaran activament, mitjançant distintes formes de col·laboració».

nent. Aquests missatges es basen en l'experiència adquirida a escala europea mitjançant els programes comunitaris i l'Any europeu de l'educació i de la formació permanent (1996). Cada un d'ells inclou una sèrie de preguntes les respostes de la qual han d'ajudar-nos a definir clarament els àmbits prioritaris d'actuació. Els missatges clau suggereixen que una estratègia integrada i coherent d'aprenentatge permanent ha d'aspirar a:

- garantir l'accés universal i continu a l'aprenentatge, a fi **d'obtindre i renovar les qualificacions** requerides per a participar de forma sostinguda en la societat del coneixement;
- **augmentar** visiblement **la inversió** en recursos humans, per a donar prioritat al capital més important d'Europa: els seus ciutadans;
- desenvolupar **mètodes** i contexts eficaç **d'ensenyament i aprenentatge** per a l'aprenentatge continu al llarg i ample de la vida;
- millorar significativament les maneres en què **s'entenen i es valoren la participació** en l'aprenentatge **i els seus resultats**, sobretot en què afecta a l'aprenentatge no formal i informal;
- aconseguir que tots els ciutadans d'Europa, al llarg de tota la seua vida, puguen accedir fàcilment a una **informació i un assessorament** de qualitat sobre les oportunitats d'aprenentatge;
- **oferir** oportunitats **d'aprenentatge permanent tan pròximes als interessats com siga possible,** en les seues pròpies comunitats i, quan procedisca, amb el suport de les tecnologies de la comunicació.

Un marc de cooperació ha d'ajudar a mobilitzar recursos per a l'aprenentatge permanent a tots els nivells; en el seu capítol 5, el present Memoràndum aporta exemples del mode en què les accions a escala europea poden ajudar als Estats membres a avançar. Treballar tots junts per a portar a la pràctica l'aprenentatge permanent és la millor manera de:

- **construir una societat integradora que oferisca** a tots **les mateixes oportunitats per a accedir a** un aprenentatge de **qualitat** durant tota la vida, i en la que les normes que regulen l'educació i la formació es basen primer que res i sobretot en les necessitats i expectatives dels individus;
- **canviar les maneres de donar educació i formació** i d'organitzar el treball remunerat, perquè la gent puga aprendre durant tota la vida i planificar la seua pròpia combinació d'aprenentatge, treball i vida familiar;
- **aconseguir nivells generals d'educació i qualificació més alts** en tots els

sectors, garantir que s'ofereix educació i formació d'alta qualitat i, al mateix temps, assegurar que els coneixements i les capacitats dels ciutadans s'ajusten a les transformacions dels requisits laborals, l'organització dels llocs de treball i els mètodes de treball;

- **animar i equipar la gent perquè participe** de nou **més activament** en totes les esferes de la vida pública moderna i, especialment, en la vida política i social i a tots els nivells, inclòs el comunitari.

La clau de l'èxit serà apostar per un sentit de responsabilitat compartida per a l'aprenentatge permanent entre tots els protagonistes: els Estats membres, les institucions europees, els interlocutors socials i el món empresarial, les autoritats regionals i locals, les persones que treballen en tota classe d'activitats d'educació i formació, les organitzacions, les associacions i els grups de la societat civil i finalment, però no per això menys importants, els propis ciutadans. El nostre objectiu comú és construir una Europa en la que tots tinguen l'oportunitat de desenvolupar al màxim el seu potencial i de sentir que aporten la seua contribució i són membres de la societat.

2. APRENENTATGE PERMANENT - ÉS HORA D'ACTUAR

Per què és tan urgent aquest debat? Per què la posada en pràctica de l'aprenentatge permanent és una prioritat bàsica per a la Unió Europea? Vegem dos importants raons:

- Europa ha evolucionat cap a una societat i una economia basades en el coneixement. Ara més que mai, l'accés a informació i a coneixements actualitzats, unit a la motivació i a la qualificació per a usar de mode intel·ligent aqueixos recursos individualment i en relació amb el conjunt de la comunitat, s'estan convertint a la clau per a reforçar la competitivitat d'Europa i millorar la capacitat d'inserció professional i l'adaptabilitat de la mà d'obra.
- Els europeus de hui viuen en un món social i polític complex. Més que mai, els ciutadans desitgen planejar les seues pròpies vides, han de participar activament en la societat i han d'aprendre a conviure de forma positiva amb la diversitat cultural, ètnica i lingüística. **L'educació, en el més ampli sentit de la paraula, és la clau per a aprendre i comprendre** com afrontar aqueixos reptes.

Aquestes dues característiques de l'evolució social i econòmica dels nostres dies estan interrelacionades. Són la base de **dos objectius igualment importants de l'aprenentatge permanent: promoure la ciutadania activa i millorar l'empleabilitat.**

El concepte de ciutadania activa al·ludeix a l'oportunitat i la manera de participar en totes les esferes de la vida econòmica i social, les possibilitats i riscs que suposa intentar fer-lo i la mesura en què això aporta el sentiment de pertànyer a la societat en què u viu, i gaudir en ella de veu i vot. Tindre un treball remunerat implica, per a les vides de moltes persones, independència, autoestima i benestar i constitueix, per tant, la clau de la qualitat de vida general de la gent. L'empleabilitat -capacitat per a aconseguir i mantindre una ocupació- és una dimensió central de la ciutadania activa, però també una condició decisiva a l'hora d'aconseguir la plena ocupació i de millorar la competitivitat i la prosperitat d'Europa en la «nova economia». Tant l'empleabilitat com la ciutadania activa depenen de la possessió de coneixements i capacitats adequats i actualitzats per a poder participar en la vida econòmica i social i aportar la contribució de cada u.

Els canvis només poden realitzar-se en els Estats membres i impulsats per ells, amb ajuda i facilitats a nivell comunitari quan procedisca. Els Estats membres -cada un d'acord amb les seues circumstàncies institucionals- són els principals responsables dels seus sistemes d'educació i formació. En la pràctica, els èxits de aquests sistemes depenen de l'aportació i el compromís d'una àmplia gamma de protagonistes de tots els sectors de la vida social i econòmica, inclosos els interlocutors socials, sense oblidar els esforços individuals dels ciutadans que, en última instància, són els responsables de seguir aprenent.

La importància de l'aprenentatge permanent per al futur d'Europa es reconeix ara al més alt nivell. Les autoritats dels Estats membres estan d'acord que, durant la pròxima dècada, la Unió ha de ser un exemple per al món. Europa pot -i ha de- mostrar que és possible aconseguir un dinàmic creixement econòmic i al mateix temps reforçar la cohesió social. Al subratllar que «Les persones constitueixen a Europa el principal actiu, per la qual cosa haurien de convertir-se en el centre de les polítiques de la Unió», es conclou, primer que res, que els sistemes d'educació i formació han d'adaptar-se a les noves realitats del segle XXI, i que «l'educació permanent constitueix una política essencial per al desenvolupament de la ciutadania, la cohesió social i l'ocupació».[4]

[4] Conclusions del Consell Europeu de Lisboa, 23-24 de març de 2000, punts 5, 24 i 25. Conclusions del Consell Europeu de Santa Maria da Feira, 19-20 de juny de 2000, punt 33.

Aquestes afirmacions són la conseqüència natural d'una dècada en què l'aprenentatge permanent ha tornat a situar-se en el candeler dels programes polítics nacionals i internacionals. A principis dels noranta,[5] les economies europees havien d'enfrontar-se a models de producció, comercialització i inversió molt canviants. Açò va desequilibrar els mercats laborals, ocasionant greus nivells de desocupació estructural al mateix temps que carències i inadecuacions en les capacitats. Per a ajudar a resoldre aqueixos problemes era necessari prestar major atenció als models de serveis i de participació en educació i formació. L'Any europeu de l'educació i de la formació permanent (1996) va mostrar l'extensió de l'interés i del compromís a tots els nivells per l'aprenentatge permanent, i això va ajudar a influir en el plantejament de la política dels Estats membres.[6]

A mitjans dels noranta es va acordar que l'educació i la formació al llarg de la vida no sols ajuden a mantindre la competitivitat econòmica i l'ocupació, sinó que són la millor manera de combatre l'exclusió social; açò implica que l'ensenyament i l'aprenentatge han de centrar-se en els individus i les seues necessitats.[7] Sobre aquesta base, l'aprenentatge permanent es va convertir en el principi director d'una nova generació de programes comunitaris d'educació, formació professional i joventut.[8] Des de 1998, les directrius d'ocupació han vingut subratllant la importància de l'aprenentatge permanent per a l'ús, però l'avaluació sobre la seua aplicació mostra que, per ara, s'han aconseguit escassos progressos en la promoció d'una estratègia global per a l'aprenentatge permanent.[9] El Parlament

[5] «Creixement, competitivitat, ocupació - Reptes i pistes per a entrar en el segle XXI», Libro Blanco de la Comissió Europea, 1993.

[6] Informe de la Comissió sobre l'aplicació, els resultats i l'avaluació global de l'Any europeu de l'educació i de la formació permanent (1996) (COM(1999) 447 final de 15 de setembre de 1999).

[7] «Libro Blanco sobre l'educació i la formació - Ensenyar i aprendre - Cap a la societat cognitiva», Comissió Europea, 1995. El Tractat constitutiu de la Comunitat Europea celebrat a Amsterdam en 1997 va introduir aquest propòsit en el seu preàmbul: «promoure el desenvolupament del nivell de coneixement més elevat possible per als seus pobles mitjançant un ampli accés a l'educació i mitjançant la seua contínua actualització».

[8] Comunicació de la Comissió «Per una Europa del coneixement» (COM(97) 563 final de 12 de novembre de 1997); Decisió del Consell, de 26 d'abril de 1999, per la que s'estableix la segona fase del programa Leonardo (1999/382/CE) i Decisions del Parlament Europeu i del Consell per què s'estableix, respectivament, la segona fase del programa Sòcrates (253/2000/CE de 24 de gener de 2000) i el programa Joventut (1031/2000/CE de 13 d'abril de 2000).

[9] Proposta de Decisió del Consell relativa a les directrius per a les polítiques d'ocupació dels Estats membres per a l'any 2001 (presentada per la Comissió) (COM(2000) 548 de 6 de setembre de 2000). Informe conjunt sobre l'ocupació de 2000 (COM(2000) 551 de 6 de setembre de 2000).

Europeu està fermament convençut que l'aprenentatge permanent és bàsic per a garantir la integració social i la igualtat d'oportunitats.[10] A escala internacional, les recents cimeres G-8 han subratllat per primera vegada la importància de l'aprenentatge permanent per a tots en les «noves economies» de l'era del coneixement.[11]

Els Estats membres de la Unió Europea han aconseguit clarament un ampli consens sobre els seus interessos comuns per l'aprenentatge permanent, però encara no l'han plasmat en una actuació real. Ara és el moment de fer-ho.

3. L'EUROPA DELS CIUTADANS A TRAVÉS DE L'APRENENTATGE PERMANENT

3.1. Les societats del coneixement: el repte del canvi

L'Europa de hui està canviant a un ritme comparable al de la Revolució Industrial. La tecnologia digital està transformant tots els aspectes de la vida de la gent, i la biotecnologia pot, algun dia, canviar la pròpia vida. El comerç, els viatges i les comunicacions a escala mundial amplien els nostres horitzons culturals i canvien les pautes de competència de les economies. La vida moderna ofereix millors oportunitats i opcions als ciutadans, però també comporta majors riscs i incerteses. La gent té la llibertat d'adoptar diversos estils de vida, però també la responsabilitat de donar forma a les seues pròpies vides. Hi ha més gent que prolonga la seua educació i la seua formació, però augmenta la disparitat entre aquells que gaudeixen d'una qualificació suficient per a mantindre's a flote en el mercat de treball i els que queden irremeiablement a la cuneta. La població europea també està envellint ràpidament. Aquest fenomen va a canviar la composició de la

[10] Informe del Parlament Europeu, de 14 de juliol de 2000, sobre l'informe de la Comissió sobre l'aplicació, els resultats i l'avaluació global de l'Any europeu de l'Educació i de la Formació Permanents (1996), Comissió de Cultura, Joventut, Educació, mitjans de comunicació i Esport (A5-0200/2000 final), p. 20.

[11] «Carta de Colònia - Objectius i ambicions de la formació permanent», cimera G-8, Colònia, juny de 1999; «L'educació en una societat en transformació», acta de la presidència de la reunió de ministres d'Educació del G-8, Tòquio, 1-2 d'abril de 2000; Conclusions del cimera G-8, Okinawa, 21-23 de juliol de 2000. A més a més, en el Fòrum Mundial de l'Educació celebrat a Dakar a l'abril de 2000, 181 països es van comprometre a perseguir sis objectius per a cobrir les necessitats bàsiques d'aprenentatge de la població. Aquests objectius inclouen la millora dels índexs d'alfabetització d'adults i l'accés general dels adults a una educació bàsica i contínua.

població activa i les pautes de demanda de serveis socials, sanitaris i educatius. Finalment, no oblidem que les societats europees s'estan convertint en mosaics interculturals. Aquesta diversitat tanca un gran potencial per a la creativitat i la innovació en tots els àmbits de la vida.

El present Memoràndum no pot realitzar una anàlisi en profunditat dels canvis que acabem de ressenyar breument. Però tots ells són elements d'una transició general cap a una societat del coneixement, la base econòmica de la qual és la creació i l'intercanvi de béns i serveis immaterials. En un univers social d'aquestes característiques és summament avantatjós gaudir d'informació, coneixements i capacitats d'actualitat.

Els protagonistes de les societats del coneixement són els propis ciutadans. El principal és la capacitat humana per a generar i utilitzar coneixements de manera eficaç i intel·ligent, sobre una base en contínua transformació. Per a desenvolupar aqueixa capacitat plenament hem de voler i poder prendre el control de les nostres pròpies vides; en definitiva, hem de convertir-nos en ciutadans actius.[12] L'educació i la formació permanents són la millor manera d'ajudar-nos a assumir el repte del canvi.

3.2. Un aprenentatge continu durant tota la vida

Els coneixements, les aptituds i els conceptes que adquirim durant la infància i joventut en la família, l'escola, la formació professional, l'institut o la universitat no van a servir-nos per a sempre. Una integració més decidida de l'aprenentatge en la vida adulta és un component essencial del procés de realització de l'aprenentatge permanent, encara que és només una part d'un tot. L'aprenentatge permanent considera tot l'aprenentatge com un procés continu i ininterromput durant tot el cicle vital. **Una educació bàsica d'alta qualitat per a tots,** des de la més tendra infància, és la **premissa essencial**. L'educació bàsica, seguida d'una educació i formació professionals inicials, podrà dotar tots els jóvens de les noves aptituds bàsiques que requereix una economia basada en el coneixement. Així mateix, ha de garantir que han «aprés a aprendre», i que tenen una actitud positiva cap a l'aprenentatge.

Els ciutadans només planificaran activitats d'aprenentatge coherents durant les seues vides si desitgen aprendre. No voldran continuar fent-ho si les seues

[12] «Educació i ciutadania activa en la Unió Europea», EUR-OP, Luxemburg, 1999.

experiències d'aprenentatge en la infància van ser errònies i negatives. No desitjaran seguir si no disposen d'ofertes educatives a les que puguen accedir pel seu calendari, ritme, lloc i cost. No se sentiran motivats a participar en aprenentatges si els continguts i mètodes dels quals no integren correctament les seues perspectives culturals i experiències vitals. I no voldran invertir temps, esforços i diners a seguir aprenent si els coneixements, aptituds i experiències que ja han adquirit no són reconeguts positivament, ja siga a nivell personal o per a la seua carrera professional. La motivació individual per a aprendre i la varietat de les ofertes d'aprenentatge són les claus fonamentals de l'èxit de l'aprenentatge permanent. És essencial **incrementar tant la demanda d'aprenentatge com l'oferta**, especialment per a aquells que fins ara menys s'han beneficiat de l'educació i la formació. Tots han de poder cursar cicles d'aprenentatge oberts lliurement elegits, i no veure's obligats a seguir camins preestablits a destins fixes. Açò significa, simplement, que els sistemes d'educació i formació han d'adaptar-se a les necessitats i expectatives individuals, i no al contrari.

Hi ha tres grans categories bàsiques d'activitats d'aprenentatge útils:

- **L'aprenentatge formal** es desenvolupa en centres d'educació i formació i condueix a l'obtenció de diplomes i qualificacions reconeguts.
- **L'aprenentatge no formal** es realitza paral·lelament als principals sistemes d'educació i formació, i no sol proporcionar certificats formals. Aquest tipus d'aprenentatge pot adquirir-se al lloc de treball o a través de les activitats d'organitzacions i grups de la societat civil (com a organitzacions juvenils, sindicats o partits polítics). També pot ser adquirit a la mercé d'organitzacions o serveis establits per a completar els sistemes formals (com a cursos d'art, música o esports o classes particulars per a preparar exàmens).
- **L'aprenentatge informal** és un complement natural de la vida quotidiana. A diferència de l'aprenentatge formal i no formal, l'aprenentatge informal no és necessàriament intencionat i, per això, pot no ser reconegut pels propis interessats com a positiu per als seus coneixements i aptituds.

Fins ara, l'ensenyament formal ha acaparat la planificació política, caracteritzant les maneres d'oferir educació i formació i determinant la concepció de què la gent és el que considera important aprendre. Un aprenentatge

que continua durant tota la vida integra millor en la concepció general les altres dues modalitats, no formal i informal. L'aprenentatge no formal, per definició, queda fóra de les escoles, instituts, centres de formació i universitats. No sol considerar-se un aprenentatge «de veritat», per la qual cosa és difícil fer valdre els seus èxits al mercat laboral. L'aprenentatge no formal, per tant, sol ser infravalorat.

Però l'aprenentatge informal corre el risc de quedar exclòs per complet del panorama, malgrat que és la forma més antiga d'aprendre i segueix formant la base de l'aprenentatge en la primera infància. L'aparició de la tecnologia informàtica a les cases abans que a les escoles subratlla la importància de l'aprenentatge informal. Els contexts informals representen una enorme reserva educativa i podrien ser una important font d'innovació per als mètodes didàctics.

Quan diem que l'aprenentatge permanent es realitza «al llarg de la vida» estem usant un concepte temporal: s'aprén mentre es viu, ja siga de forma contínua o periòdica. Una expressió com «a l'ample de la vida» podria caracteritzar de forma molt gràfica l'amplitud de l'aprenentatge, que pot portar-se a cap en múltiples àmbits de la nostra vida i en qualsevol etapa d'ella.[13] **La dimensió d'amplitud fa més patent la complementarietat dels aprenentatges formal, no formal i informal.** Ens recorda que un aprenentatge útil i plaent pot produir-se i es produeix en la família, en l'oci, en la vida comunitària i en el treball quotidià. L'aprenentatge en amplitud també ens demostra que ensenyar i aprendre són papers i activitats que es poden canviar i intercanviar en diferents moments i llocs.

No obstant això, l'aprenentatge permanent segueix sent definit de maneres molt diverses en contexts nacionals diferents i amb objectius distints. Les últimes publicacions disponibles sobre les polítiques[14] suggereixen que les definicions segueixen sent prou informals i pragmàtiques, i es relacionen més amb l'acció que amb la claredat de conceptes o termes legals. L'impuls que va fer tornar l'aprenentatge permanent a les agendes polítiques als anys noranta va ser la preocupació per millorar l'empleabilitat i l'adaptabilitat dels ciutadans

[13] Veja's respecte d'això: «Lifelong Learning and Lifewide Learning», Agència Nacional d'Educació, Estocolm (Suècia), gener de 2000.

[14] «Lifelong learning: the contribution of education systems in the Members States of the European Unió», Eurydice, Brusel·les, 2000; «An age of learning: vocational training policy drec European level», Cedefop, Salònica, 2000; «The Contribution of Community Promes, Funds and Initiatives to Lifelong Learning», informe d'Ecotec a la DG Educació i Cultura de la Comissió Europea, agost de 2000.

davant els elevats nivells de desocupació estructural, que van afectar especialment els treballadors menys qualificats. La perspectiva d'un ràpid envelliment de la població europea implica que la demanda de coneixements i capacitats actualitzats no podrà cobrir-se, com ocorria en el passat, apostant principalment per les noves incorporacions al mercat de treball, ja que no hi haurà suficients jóvens i la transformació tecnològica és massa ràpida, sobretot amb la vertiginosa difusió de l'economia digital.

Actualment s'està produint un moviment perceptible cap a polítiques més integrades que combinen objectius socials i culturals amb el fonament econòmic de l'aprenentatge permanent.[15] Comencen a imposar-se noves idees sobre l'equilibri de drets i responsabilitats dels ciutadans i les autoritats. Hi ha més gent que se sent capaç de reivindicar identitats i maneres de viure distintes. Ara existeix una preferència general per que les decisions s'adopten el més prop possible de la vida quotidiana dels ciutadans, i amb major participació d'aquests. Per això mateix, es presta atenció a la necessitat de modernitzar les formes de govern a tots els nivells de les societats europees.[16] Al mateix temps, han crescut les divergències entre la majoria de la societat i els ciutadans en perill de sofrir exclusió social a llarg termini. L'educació i la formació tenen ara més importància que mai a l'hora d'influir en les possibilitats que tenen els ciutadans de començar, situar-se i millorar en la vida. La complexitat cada vegada major de les transicions inicials dels jóvens entre l'aprenentatge i el treball pot ser un símptoma d'allò què els espera els ciutadans de totes les edats en el futur. L'empleabilitat és, evidentment, un resultat essencial d'un aprenentatge reeixit, però la integració social és quelcom més que tindre un treball remunerat. Aprendre ajuda a construir una vida satisfactòria i productiva, independentment de la situació laboral i les perspectives de cada u.

3.3. Treballar junts per a portar a la pràctica l'aprenentatge permanent

Malgrat que la majoria dels Estats membres encara no hagen desenvolupat estratègies exhaustives i coherents, tots ells reconeixen que el treball conjunt en **una sèrie d'àmbits de cooperació és un mig fonamental** de portar

[15] Kearns, P. et al. «VET in the learning age: the challenge of lifelong learning for all», Vol. 1, National Centre for Vocational Education Research (NCVER), Kensington Park, Austràlia, 1999, p. 25.

[16] Inclús a nivell comunitari la Comissió publicarà en 2001 un Llibre blanc sobre formes de govern a Europa.

a la pràctica l'aprenentatge permanent. Aqueixos àmbits inclouen la cooperació entre ministeris i autoritats públiques per a elaborar polítiques coordinades. Els **interlocutors socials** participen sistemàticament en el procés de desenvolupament i aplicació, en combinació amb iniciatives públiques i privades. La cooperació es produeix, primer que res, gràcies al compromís actiu d'organismes locals i regionals i organitzacions de la societat civil, que presten serveis més pròxims als ciutadans i més adaptats a les necessitats específiques de les comunitats locals.[17] Els programes sobre educació, formació i joventut de la Comunitat Europea, per la seua banda, han demostrat la seua eficàcia per a recolzar la cooperació, l'associació i l'intercanvi transnacionals per a promoure pràctiques correctes.

La continuïtat d'un aprenentatge permanent i en tots els àmbits de la vida implica també que els diferents nivells i sectors dels sistemes d'educació i formació, inclosos els no formals, han de treballar en estreta concertación. En aquest cas, una **col·laboració eficaç** requerirà un esforç suplementari per a construir vies i connexions entre diferents parts dels sistemes existents. La creació d'una xarxa sobre les oportunitats d'aprenentatge permanent centrada en els ciutadans **introdueix un enfocament d'osmosi gradual entre estructures de serveis** que, hui en dia, segueixen relativament desconnectades entre sí. Els actuals debats en els Estats membres sobre el futur de les universitats són un exemple de com la programació de les polítiques està començant a atacar les vessants pràctiques d'aqueix enfocament. No s'aconseguirà obrir els estudis universitaris a públics nous i més amplis a menys que canvien les pròpies institucions d'ensenyament superior, i no sols per dins, sinó també en les seues relacions amb altres sistemes didàctics.[18] La imatge de l'osmosi gradual ofereix un repte doble: en primer lloc, apreciar la complementarietat dels aprenentatges formal, no formal i informal; en segon lloc, desenvolupar xarxes obertes d'ofertes i reconeixement entre les tres categories d'aprenentatges.

[17] «La dimensió europea de l'educació: naturalesa, contingut i perspectives. Document informatiu», Comité Econòmic i Social, Secció d'Ocupació, Assumptes Socials i Ciutadania, 13 de juny de 2000 (SOC/019 final). Veja's també el dictamen del Comité de les regions sobre la ciutadania europea (es pot consultar en: http://www.Cor.Eu.int/coratwork/avis_32plen/226-99/226-1999_ES.doc).

[18] «Reg to challenges for European Universities - Implementing changes in institutional and disciplinary cooperation», F2000 Fòrum Europeu d'ensenyament superior, EUCEN (European Universities Continuing Education Network), Lieja, juliol de 2000.

4. L'APRENENTATGE PERMANENT EN ACCIÓ: SIS MISSATGES CLAU

4.1. Missatge clau núm. 1: Noves qualificacions bàsiques per a tots

Objectiu: Garantir l'accés universal i continu a l'aprenentatge, a fi d'obtindre i renovar les qualificacions requerides per a participar de forma sostinguda en la societat del coneixement

Aquesta és la base fonamental per a la ciutadania activa i l'empleabilitat en l'Europa del segle XXI. Les transformacions econòmiques i socials estan modificant i fent més exigent el perfil d'aptituds bàsiques que tots han de posseir com a qualificació mínima que permeta participar activament en la vida laboral, familiar i comunitària a tots els nivells, des del local a europeu. Les noves aptituds bàsiques citades en les conclusions de Lisboa (punt 26) són les qualificacions en matèria de TI, idiomes, cultura tecnològica, esperit empresarial i habilitats per a la socialització. Aquesta llista no és necessàriament exhaustiva, encara que certament cobreix àrees fonamentals. La llista tampoc no implica que les aptituds tradicionals d'alfabetització i aritmètica elemental ja no siguen importants. Però cal assenyalar que no és una relació de temes o assignatures com les que coneixem dels nostres anys escolars o d'estudis, sinó que especifica àmplies àrees de coneixements i competències, totes elles interdisciplinàries: aprendre idiomes, per exemple, implica l'adquisició de capacitats tècniques, culturals i estètiques per a comunicar-se, actuar i apreciar. Per tant, les capacitats generals, professionals i socials se superposen cada vegada més pels seus continguts i funcions.

Com a punt de partida del debat, **el present Memoràndum defineix les noves qualificacions bàsiques com les requerides per a una participació activa en la societat i en l'economia del coneixement,** al mercat laboral i en el treball, en la vida real i en contexts virtuals, en una democràcia i com a individu amb un sentit coherent de la seua identitat i de la seua direcció en la vida. Algunes d'aquestes aptituds -com les informàtiques- són autènticament noves, mentre que altres -com els idiomes- estan adquirint per a moltes persones més importància que en el passat. A més a més, les aptituds socials, com la confiança, la capacitat de decidir per un mateix i l'assumpció de riscs, són cada vegada més importants, perquè s'espera que els individus tinguen un comportament més autònom que abans. Les competències empresarials faculten tant per a millorar l'eficàcia del treball indivi-

dual com per a diversificar les activitats de les empreses; també contribueixen a la creació d'ocupacions, tant dins de les empreses existents -especialment les PYME- com en règim autònom. Aprendre a aprendre, a adaptar-se als canvis i a gestionar enormes fluxos d'informació són actualment aptituds generals que tots han d'adquirir. Els empresaris valoren cada vegada més la capacitat per a aprendre i adquirir noves aptituds ràpidament, així com per a adaptar-se a nous reptes i situacions.

Un domini sòlid d'aqueixes qualificacions bàsiques és important per a tots, però és només el començament d'un aprenentatge continu durant tota la vida. Els perfils d'aptituds, capacitats i experiència que exigeixen els mercats laborals del nostre temps canvien sense parar. La carència o no adequació de les competències, particularment en TIC, es considera en general una clara justificació de la persistència d'alts nivells de desocupació en regions i sectors concrets, així com en grups socials desfavorits. Els que, per una o una altra raó, no hagen pogut adquirir un mínim vital de qualificacions bàsiques han de tindre sempre l'oportunitat de fer-ho, sense importar quantes vegades hagen fracassat o quantes ofertes hagen rebutjat. Els sistemes formals d'educació i formació dels Estats membres -ja siguen de nivell inicial, superior o per a adults- són responsables d'aconseguir, en la mesura possible, que tots els ciutadans adquirisquen, actualitzen i conserven una qualificació mínima determinada. L'educació no formal també té un paper molt important en aquesta missió. Tot açò exigeix una garantia de gran qualitat en l'oferta i ens els resultats de l'aprenentatge per a tanta gent com siga possible. També requereix una revisió contínua dels nivells de referència de les qualificacions bàsiques, perquè l'educació que se subministra s'ajuste a les necessitats econòmiques i socials.

Temes de debat

- Tots els temaris d'escoles i instituts estan ja saturats de peticions incessants que s'incorporen nous continguts i aptituds. Què pot fer-se per a alleujar aquesta pressió? Quins principis han d'inspirar l'organització i els continguts dels programes d'estudis en l'era del coneixement?
- Pot contemplar-se un dret individual per a tots els ciutadans a adquirir i actualitzar les seues qualificacions mitjançant l'aprenentatge permanent?
- La iniciativa eLearning s'ha fixat l'objectiu de dotar d'una «cultura digital», abans que acabe 2003, a tots els alumnes que isquen de l'escola. Quins són els

àmbits prioritaris d'actuació per als grups de ciutadans -jóvens i vells- que es troben al marge de la revolució digital?

- Com podrà desenvolupar-se un marc comú europeu per a definir les noves qualificacions bàsiques requerides per a participar activament en la societat i en l'economia del coneixement tal com proposa el punt 26 de les conclusions de Lisboa?
- Les propostes de directrius d'ocupació per a 2001 (directrius 3, 4 i 6) inviten els Estats membres a assegurar-se que els jóvens concloguen l'educació obligatòria i a facilitar l'accés dels adults a l'aprenentatge, especialment en el cas dels treballadors d'edat, treballadors a temps parcial o temporals i desocupats. Quina classe de mesures serien adequades i eficaces per a aconseguir aquests objectius i, més en general, per a actualitzar les qualificacions?
- Quins mètodes podrien ser eficaços per a detectar i atendre les noves necessitats de qualificacions que sorgisquen -i evitar les carències de qualificacions i dificultats per a la selecció de treballadors- a través de l'aprenentatge permanent d'acord amb les directrius d'ocupació per a 2001 (directriu 7)? Com poden seguir desenvolupant-se els instruments de prova i autoavaluació de les qualificacions bàsiques?

4.2. Missatge clau núm. 2: Més inversió en recursos humans

Objectiu: Augmentar visiblement la inversió en recursos humans, per a donar prioritat al capital més important d'Europa: els seus ciutadans

Les conclusions del Consell Europeu de Lisboa estableixen com a meta clara per a tots els interessats un augment de la inversió anual per *capita* en recursos humans, i les directrius per a l'ocupació (13, 14 i 16) inviten als Estats membres a fixar els objectius corresponents. Açò significa no sols que els **actuals nivells d'inversió** es consideren **massa baixos per a reabastir la reserva de qualificacions**, sinó que és **necessari replantejar-se què és exactament el que es considera com a inversió**. Els règims fiscals, les normes comptables i les regles empresarials de divulgació i elaboració d'informes varien en els distints Estats membres. Només per aquesta raó, no hi ha solucions úniques, com podria ser el considerar la inversió en recursos humans equivalent a la inversió en capital. Però tampoc açò seria desitjable: el respecte per la diversitat és un principi bàsic de l'actuació comuni-

tària. Una manera d'avançar seria que els interlocutors socials establiren acords marc sobre aprenentatge permanent en general, fixant objectius per a la formació permanent (basats en les pràctiques correctes) i creant un guardó europeu per a premiar les empreses especialment avançades. Així mateix, és necessari fer més transparent la inversió en recursos humans.

No obstant això, no hi ha dubte que a nivell individual és necessari desenvolupar plenament els incentius. Un exemple podria ser la idea d'una comptabilitat personal de l'aprenentatge, que incitaria el ciutadà a participar en el cost del seu propi aprenentatge mitjançant estalvis i depòsits especials als que s'afegirien sumes equivalents o complementàries procedents de fons públics o privats. Un altre exemple són els règims corporatius que concedeixen al personal certa quantitat de temps o de diners per a cursar estudis de la seua pròpia elecció o que es consideren oportuns per al seu treball. En alguns Estats membres s'ha negociat per als treballadors el dret a permisos pagats per a formació, i també els desocupats poden optar a possibilitats d'estudis. A més a més, hi ha empreses que donen als empleats en permís paren-tal l'oportunitat de participar en cursos d'actualització de les qualificacions durant la seua absència o immediatament abans de tornar a incorporar-se al treball. En la pròxima dècada s'haurà de prestar especial atenció als treballadors de més de 35 anys d'edat quan es parle d'aprenentatge al lloc de treball o relacionat amb l'activitat professional. Açò es deu en part a què les tendències demogràfiques van a incrementar la importància estratègica dels treballadors de més edat. D'altra banda, la participació en cursos de formació permanent d'aquests treballadors, especialment quan estan menys qualificats i exerceixen tasques de menor nivell, està en clar descens.

Cada vegada més, els treballadors demanen als seus patrons contractes de treball a temps parcial, i no sols per motius familiars, sinó també per a seguir cursant estudis. En molts casos resulta difícil aconseguir una organització pràctica, si bé els nivells de treball a temps parcial voluntari varien enormement entre els uns i els altres Estats membres. Clarament, hi ha espai suficient per a l'intercanvi de bones pràctiques. Més en general, **els interlocutors socials tenen un important paper** en la negociació de convenis per al cofinançament de la formació dels treballadors i de condicions de treball més flexibles que faciliten en la pràctica la participació en cursos. Per això, la inversió en recursos humans també suposa permetre que cada u gestione el seu capital de temps vital i fer que una àmplia gamma de possibilitats didàctiques siguen més visi-

bles per a tots els interessats. Els enfocaments creatius i innovadors de la inversió en recursos humans són un component fonamental de l'organització d'estructures d'aprenentatge.

Qualssevol que siguen les mesures particulars contemplades en els Estats membres, els sectors industrials, els àmbits d'activitat o les empreses, el més important és que per a augmentar la inversió en recursos humans es requereix un avanç cap a una cultura de responsabilitat compartida i cap a normes clares de cofinançament que afavorisquen la participació en un aprenentatge permanent.

Temes de debat

- Com pot fer-se la inversió en l'aprenentatge més tangible i transparent per als treballadors i per als empresaris, reforçant, en particular, els incentius financers i eliminant els obstacles dissuasius? Quins són els mètodes més prometedors per a incitar els ciutadans a cofinançar i controlar el seu propi procés d'aprenentatge i facultar-los perquè així ho facen? (per exemple, mitjançant sistemes de comptabilitat individual de l'aprenentatge o de segur de competències)
- Una iniciativa conjunta basada en la investigació en els Estats membres i a escala comunitària podria ajudar a definir amb claredat els beneficis per a la societat i l'economia de la inversió en aprenentatge permanent, i també a desenvolupar procediments més transparents per a mesurar els recursos emprats i els resultats obtinguts. Hi ha una voluntat col·lectiva suficient per a fer-ho? De quina manera ha de llançar-se i emportar-se a cap aqueixa iniciativa?
- Com poden utilitzar-se eficaçment els Fons Estructurals, i en especial el Fons Social Europeu, per a canalitzar la inversió cap a infraestructures per a l'aprenentatge permanent, creant concretament centres locals d'aprenentatge i instal·lant moderns equips de TIC? En quina mesura poden ajudar aqueixos recursos i mesures a aconseguir que la qualitat de l'educació i la formació públiques no vaja a la saga de les alternatives privades?
- Per quins procediments -inclosos aquells que ajuden els treballadors amb fills o altres persones al seu càrrec a conciliar l'aprenentatge amb la seua vida familiar i amb les seues responsabilitats laborals- ofereixen temps i flexibilitat els empresaris més oberts per a participar en l'aprenentatge permanent? Com poden transmetre's millor les pràctiques correctes a

empreses de tota Europa? Com poden els governs i els patrons públics convertir-se en models de bones pràctiques en aquests aspectes?

4.3. Missatge clau núm. 3: La innovació en l'ensenyament i l'aprenentatge

Objectiu: Desenvolupar mètodes i contexts eficaços d'ensenyament i aprenentatge per a l'aprenentatge continu al llarg i ample de la vida

A mesura que ens internem en l'era del coneixement, van canviant els nostres conceptes de què és l'aprenentatge, d'on i com es realitza i per a què serveix. Confiem que els mètodes i contexts didàctics reconeguen i reflectisquen una gamma cada vegada més diversificada d'interessos, necessitats i expectatives, no sols d'individus, sinó de grups d'interessos específics en societats europees multiculturals. Açò implica un **gir dràstic cap a sistemes didàctics centrats en l'usuari, amb fronteres permeables entre sectors i nivells.** Perquè els individus puguen aprendre activament és necessari millorar les pràctiques actuals i desenvolupar enfocaments nous i variats que aprofiten les oportunitats que ofereixen les TIC i tot el catàleg de contexts didàctics.

La qualitat de l'experiència en aprenentatge i dels resultats és el factor crucial, també des del punt de vista de les persones que aprenen. Però mal podran verificar-se els canvis i les innovacions sense el compromís actiu de professionals en aqueix terreny, que són els més pròxims al ciutadà com a subjecte que aprén i estan més familiaritzats amb la diversitat de necessitats i processos didàctics. **Les tecnologies d'aprenentatge basades en les TIC ofereixen un enorme potencial** per a la innovació en mètodes d'ensenyament i aprenentatge, encara que els professionals de la pedagogia insisteixen que, per a ser totalment eficaços, han d'inscriure's en contexts i relacions entre professors i alumnes «en temps real». Els nous mètodes també han de tindre en compte l'evolució dels papers de professors i mestres que estan separats dels seus alumnes pel temps i la distància.[19] A més a més, **la majoria de les prestacions dels nostres sistemes d'educació i formació segueixen estant organitzades i sent ensenyades com si les maneres tradicionals de planificar i organitzar les nostres vides no hagueren canviat des de fa almenys mig segle.** Els sistemes d'aprenentatge han d'adaptar-se a la manera en què la gent, ara, viu i organitza la seua existència. Açò és especialment important a l'hora d'aconseguir la igual-

[19] Veja's per exemple «Study Circles in Targeted Intelligence Networks», JRC/IPTS, Sevilla, 2000.

tat entre hòmens i dones i de canalitzar una població de la tercera edat cada vegada més activa. Encara sabem i compartim massa poc, per exemple, sobre com generar un aprenentatge autònom productiu, tenint present al mateix temps que aprendre és, en última instància, un procés social; sobre la millor manera d'aprendre per a les persones d'edat avançada; sobre com ajustar els ambients d'aprenentatge per a permetre la integració de les persones amb discapacitat; o sobre el benefici que es pot aconseguir amb grups formats per persones de distintes edats per al desenvolupament d'aptituds cognitives, pràctiques i socials.

La millora de la qualitat dels mètodes d'ensenyament i aprenentatge requereix una inversió significativa per part dels Estats membres per a adaptar, actualitzar i mantindre les qualificacions dels qui treballen en ambients d'aprenentatge formals i no formals, ja siga com a professionals remunerats, com a voluntaris o com a activitat secundària o col·lateral (per exemple, comerciants amb gran experiència de treball o personal de desenvolupament comunitari). Els protagonistes de l'educació i la formació treballen en una àmplia gamma de centres i amb alumnes de molts tipus diferents. En moltes ocasions no es reconeix la relació del seu treball amb l'ensenyament i l'aprenentatge -ni tan sols per part d'ells mateixos, com ocorre, per exemple, amb els qui treballen en organitzacions juvenils-.[20] Tot açò requereix, principalment, un replantejament i una reforma minuciosa de la formació inicial i contínua dels professors, perquè s'ajuste vertaderament a tota la panòplia de contexts d'aprenentatge i grups destinataris.

L'ensenyament com a professió s'enfronta a un canvi radical en les pròximes dècades: **els professors i formadors es converteixen en guies, tutors i mediadors.** El seu paper -un paper d'importància crucial- consisteix a ajudar i recolzar als que aprenen, que, en la mesura del possible, prenen les regnes del seu propi aprenentatge. Per tant, la seua capacitat i la seua confiança per a desenvolupar i practicar mètodes d'ensenyament i aprenentatge oberts i participatius ha de ser un requisit professional essencial per als educadors i formadors, tant en contexts formals com no formals. L'aprenentatge actiu pressuposa la motivació per a aprendre, la capacitat per a

[20] «Lifelong Learning - A Youth Perspective», Fòrum Europeu de la Joventut, Universitat Lliure de Brusel·les, Brusel·les, desembre de 1997.

emetre un juí crític i la facultat per a saber com aprendre. La comesa insubstituïble de l'ensenyament consisteix a alimentar precisament aqueixa capacitat de l'ésser humà per a crear i usar els coneixements.

Temes de debat

- Com pot combinar-se eficaçment el desenvolupament de les pedagogies basades en les TIC amb la millora i innovació en les humanitats? Com poden els especialistes tècnics i els professors o formadors col·laborar de manera més eficaç per a produir materials i recursos didàctics de qualitat? Tenint en compte la producció creixent de materials i mitjans didàctics comercials, com pot controlar-se la seua qualitat i el seu ús adequat, també mitjançant cooperació a escala europea?
- Quina seria la millor manera de controlar i analitzar els resultats de projectes transnacionals amb vistes a produir un informe sobre mètodes eficaços d'aprenentatge permanent per a contexts, propòsits i tipus d'alumnes específics? Quines són les possibilitats de desenvolupar referències qualitatives coherents basades en estudis de casos comparatius en aquest àmbit?
- Els cursos de formació i les qualificacions per als educadors i formadors que vagen a treballar en els sectors no formals (com l'atenció als jóvens i el treball comunitari), en l'educació d'adults o en la formació contínua, estan subdesenvolupats en tota Europa. Què pot fer-se per a millorar aquesta situació, incloent també una possible cooperació europea?
- Quins haurien de ser els temes prioritaris per a la investigació pedagògica aplicada en els Estats membres i a nivell comunitari en la pròxima dècada? Com es pot augmentar el valor afegit de l'esforç d'investigació mitjançant més cooperació i intercanvi a escala transnacional? Què pot fer-se per a recolzar més eficaçment la investigació pedagògica, que està estretament vinculada els educadors, però sovint és infravalorada per la comunitat científica?

4.4. Missatge clau núm. 4: Valorar l'aprenentatge

Objectiu: Millorar significativament les maneres en què s'entenen i es valoren la participació en l'aprenentatge i els seus resultats, sobretot en què afecta a l'aprenentatge no formal i informal

En l'economia del coneixement, el desenvolupament i el ple aprofitament dels recursos humans constitueixen un factor decisiu per a mantindre la competi-

tivitat. En aquest context, els títols, certificats i qualificacions són una referència important tant per als empresaris com per als treballadors, en el mercat de treball i en l'empresa. La creixent demanda de mà d'obra qualificada per part dels empresaris i la competició cada vegada més forta per a aconseguir i mantindre una ocupació està portant a una **demanda d'aprenentatge reconegut molt major que mai**. En tota la Unió Europea, la preocupació per modernitzar els sistemes i les pràctiques nacionals de certificacions perquè s'ajusten a noves condicions econòmiques i socials s'ha convertit en un tema estratègic i professional de primera magnitud.

Els sistemes d'educació i formació presten un servei als particulars, als empresaris i al conjunt de la societat civil. La garantia que l'aprenentatge es reconeix de forma visible i adequada és un element essencial de la qualitat del servei ofert. En benefici de la integració europea, tant un mercat de treball obert com el dret dels ciutadans a viure, estudiar, formar-se i treballar lliurement en tots els Estats membres imposen la necessitat que els coneixements, les aptituds i les qualificacions siguen més identificables i més fàcils d'exportar dins de la Unió Europea. Ja s'han aconseguit progressos importants en els acords de transparència i reconeixement mutu, especialment en l'ensenyament superior i en el cas de serveis professionals i tècnics regulats.

No obstant això, existeix un ampli consens sobre la necessitat de fer molt més en aquest sentit per a beneficiar a segments més amplis de la població i del mercat laboral. El reconeixement explícit -independentment de la forma- és un mitjà eficaç per a motivar als que aprenen de manera no tradicional, igual que a aquells que han estat inactius durant algun temps per desocupació, responsabilitats familiars o malaltia. Els models innovadors de certificacions d'aprenentatges no formals també són importants per a ampliar l'espectre del reconeixement, qualsevol que siga el tipus de subjecte que aprenga.

És absolutament vital desenvolupar sistemes de qualitat per a la certificació de l'aprenentatge empíric previ, i promoure la seua aplicació en contexts molt variats. És precís convéncer els empresaris i als responsables de l'admissió als centres d'educació i formació del valor d'aquest tipus de certificació. Aquests sistemes de certificació avaluen i reconeixen els coneixements existents, les aptituds i l'experiència obtinguda pels individus durant llargs

períodes i en diversos contexts, inclosos els no formals i informals. Els mètodes utilitzats poden fins i tot desvelar aptituds i competències que els propis interessats no creien posseir i que poden oferir als empresaris. El procés requereix la participació activa del candidat, la qual cosa contribueix a reforçar la seua confiança en sí mateix i a potenciar la seua identitat.

La diversitat de la terminologia nacional i dels substrats culturals segueix fent que la transparència i el reconeixement mutu siguen un exercici problemàtic i delicat. En aquest context, és essencial poder recórrer a tècnics experts en disseny i aplicació de sistemes de reconeixement fiables i vàlids. A açò ha d'afegir-se una **major participació dels qui, en la pràctica, s'encarreguen de validar aqueixos certificats,** i que coneixen bé la manera en què els individus i les empreses les utilitzen en la vida diària. Per això, els interlocutors socials i les ONG competents són tan importants com les autoritats i els professionals de l'educació.

Temes de debat

- Les formes innovadores d'avaluació i reconeixement són una àrea d'actuació prioritària. Què cal fer per a establir sistemes eficaços de certificació de l'aprenentatge empíric previ en tots els Estats membres? Com elaborar i intercanviar entre Estats membres una informació sistemàtica sobre el seu ús i acceptabilitat? Com poden establir-se sistemes adequats per a reconéixer les competències obtingudes en contexts no formals i informals, com les associacions juvenils i de la comunitat?
- Una sèrie d'instruments d'avaluació i reconeixement han sigut elaborats, mitjançant processos de cooperació, amb el suport dels programes comunitaris d'educació, formació i joventut. Entre ells s'inclouen el Sistema de transferència de crèdits acadèmics de la Comunitat Europea (ECTS en les seues sigles angleses) i l'European Diploma Supplement (en ensenyament superior), l'Europass (reconeixement de la formació professional), el certificat de participació en el SVE (Servei voluntari europeu), el Permís Europeu de Conducció d'Ordinadors (ECDL en les seues sigles en anglés) i diversos instruments automàtics d'autoavaluació (projectes pilots europeus). Està previst desenvolupar, amb el suport de la iniciativa eLearning, un diploma europeu de competències bàsiques en tecnologies de la informació. Com poden aqueixos instruments tan variats ampliar-se i desenvolupar-se de forma coherent? Quin marge de maniobra pot haver-hi per a una àmplia iniciativa basada en

els crèdits amb l'objectiu de definir un model europeu comú de currículum vitae tal com proposa el punt 26 de les conclusions de Lisboa?

- Les propostes de directrius d'ocupació per a 2001 (directriu núm. 4) inviten als Estats membres a millorar el reconeixement de les qualificacions, els coneixements i les aptituds per a facilitar la mobilitat i l'aprenentatge permanent. Quines mesures han d'adoptar-se per a aconseguir-ho? Com pot desenvolupar-se l'actual Fòrum Europeu per a la transparència de les qualificacions[21] per a servir a aqueixos objectius, i quin tipus d'iniciatives semblants podran recolzar l'elaboració d'enfocaments conjunts i la difusió de pràctiques correctes per a l'avaluació i el reconeixement de les competències?
- Com poden millorar-se la comunicació i el diàleg entre els interlocutors socials, les empreses i les associacions professionals per a augmentar la confiança mútua en la validesa i utilitat de formes de reconeixement més diversificades?

4.5. Missatge clau núm. 5: Redefinir l'orientació i l'assessorament

Objectiu: Aconseguir que tots els ciutadans d'Europa, al llarg de tota la seua vida, puguen accedir fàcilment a una informació i un assessorament de qualitat sobre les oportunitats d'aprenentatge

En el passat, la majoria de la gent només es desplaçava una vegada en la vida entre l'educació, la formació i el mercat laboral, i ho feia en la joventut, a l'eixir de l'escola o la universitat per a buscar treball, a vegades amb un o diversos períodes intermedis de formació professional. Actualment, tots podem necessitar informació i consell sobre com hem de procedir en diversos moments de les nostres vides i, a vegades, de forma prou imprevisible. És una part integrant de la planificació i la realització d'un projecte vital com a procés continu, en el que el treball remunerat només és un component, per molt important que puga ser. Per a sospesar les opcions i prendre decisions es necessita certament informació pertinent i detallada, però també els consells professionals poden ajudar-nos a aclarir les idees.

En aquest context, es requereix un nou enfocament que considere **l'orientació com un servei contínuament accessible per a tots**, que obvie la distinció entre orientació educativa, formativa i personal i que abrace a nous col·lectius.

[21] El Fòrum va ser creat per iniciativa conjunta de la Comissió i del Cedefop

Per a viure i treballar en la societat del coneixement es requereixen ciutadans actius que estiguen motivats per a prosseguir el seu propi desenvolupament personal i professional. Açò significa que ha de canviar-se l'enfocament dels serveis des del punt de vista de l'oferta al de la demanda, posant les necessitats i expectatives dels usuaris en el punt de mira.

La tasca del professional consisteix a acompanyar els individus durant aqueix viatge únic a través de les seues vides, alliberant la seua motivació, proporcionant informació pertinent i facilitant la presa de decisions. Açò inclou un enfocament més actiu, és a dir, que s'acudisca als ciutadans en comptes d'esperar que demanen consell, i es faça un seguiment dels progressos aconseguits. També implica que s'actue de forma positiva per a previndre i compensar els fracassos en l'aprenentatge i els abandons durant l'educació o la formació.

La futura comesa dels professionals en orientació i assessorament podria descriure's com «mediació». Amb els interessos del client com a objectiu, el «mediador d'orientació» està en situació de reunir i adaptar una extensa informació que permeta prendre una decisió sobre la millor manera d'actuar d'ara endavant. Les fonts d'informació i els instruments de diagnòstic basats en les TIC i Internet obrin nous horitzons per a millorar l'abast i la qualitat dels serveis d'orientació i assessorament. És possible que enriquisquen i amplien l'actuació professional, però clarament no poden substituir-la, a més dels nous problemes que poden plantejar les noves tecnologies. Per exemple, els professionals de l'orientació hauran d'aconseguir un alt nivell de capacitat per a la gestió i l'anàlisi de dades. S'acudirà a ells perquè ajuden la gent a orientar-se en el laberint de la informació i a decidir el que és necessari i útil per a les seues pròpies circumstàncies. En un univers global d'oportunitats d'aprenentatge, la gent també necessitarà orientació sobre la qualitat de l'oferta.

Per totes aquestes raons, els serveis d'orientació i assessorament han d'evolucionar cap a un estil de servei més integral, capaç d'atendre a diverses necessitats i expectatives de col·lectius variats. No cal ni dir-ho que **aqueixos serveis han d'estar disponibles a escala local.** Els professionals han d'estar familiaritzats amb les circumstàncies personals i socials dels clients, però també conéixer el perfil del mercat de treball local i les necessitats dels empresaris. Així mateix, han d'estar més estretament connectats en xarxes de serveis col·laterals de caràcter personal, social i educatiu. Així serà possible posar en comuns coneixements especialitzats, experiències i recursos.

En els últims anys s'ha vingut observant que es busca -i es troba- cada vegada més informació i consell a través de vies no formals i informals. Els serveis professionals d'orientació estan començant a prendre en compte aqueixos factors, no sols al desenvolupar xarxes amb associacions i grups de voluntaris locals, sinó també creant serveis de fàcil accés en ambients familiars. Aquestes estratègies són importants per a millorar l'accés dels grups més desfavorits.

Tradicionalment, l'orientació i l'assessorament eren un servei públic encaminat a acompanyar les transicions inicials entre l'escola i el mercat de treball. Durant els últims trenta anys han proliferat els serveis privats, especialment per a les persones molt qualificades. En alguns Estats membres, molts serveis d'orientació han sigut privatizats total o parcialment. Les pròpies empreses han començat a invertir en serveis d'orientació per als seus empleats. No obstant això, **segueix sent responsabilitat del sector públic acordar i fixar les normes mínimes de qualitat i definir les qualificacions per a subministrar aquests serveis.**

Temes de debat

- Com es poden reforçar les iniciatives[22] i els serveis existents perquè l'orientació i l'assessorament siguen part integrant d'una Europa oberta? Quines millores són necessàries per a oferir bases de dades europees interconectades sobre les oportunitats d'aprenentatge permanent?[23] Quines són les conseqüències del nou concepte de «educació sense fronteres» -és a dir, de la possibilitat d'aprendre en un país a partir d'un altre- per als serveis d'orientació i assessorament?
- La iniciativa eLearning proposa que, abans que acabe 2002, els serveis d'orientació professional puguen oferir a cada ciutadà accés a la informació sobre formació, mercat de treball i oportunitats professionals vinculades a les noves tecnologies. Com pot aconseguir-se aquest objectiu? En General, com es pot donar major impuls al desenvolupament d'instruments d'orientació autònoma en Internet?

[22] Per exemple, la xarxa Euroguidance de centres nacionals de recursos per a l'orientació professional, la xarxa Fedora (European Forum for Student Guidance), la xarxa EURES i la Passarel·la per a l'espai educatiu europeu, a través d'Internet, són sistemes que ja estan establits o prompte van a estar-ho.

[23] La directriu d'ocupació núm. 7 per a 2001 persegueix la millora del funcionament dels mercats de treball mitjançant el perfeccionament de les bases de dades sobre ocupacions i oportunitats de formació, que han d'estar connectades a escala europea.

- Què es pot fer per a modernitzar i millorar la formació inicial i contínua i l'evolució de les carreres dels professionals de l'orientació i l'assessorament? En quins sectors és més urgent enriquir la formació? Quins tipus de projectes en aquest àmbit han de tindre prioritat a l'empar dels programes Sòcrates II, Lleonard II i Joventut?
- Existeix una clara necessitat d'estendre l'oferta local de serveis, de manera accessible i per a grups destinataris específics. Com poden aquests enfocaments innovadors -com les finestretes úniques- aplicar-se amb més amplitud en tot Europa? Quin és el paper de les estratègies de màrqueting en l'orientació i l'assessorament, i com pot fer-se que siguen més eficaços? Com poden desenvolupar-se xarxes entre agències que permeten als proveïdors locals, a través de fonts especialitzades comuns, oferir serveis personalitzats verdaderament fets «a mesura»?
- Com pot garantir-se la qualitat del servei en un mercat mixt -públic i privat- de l'orientació i l'assessorament? Seria adequat definir directrius de qualitat per a aquests serveis, eventualment mitjançant cooperació a escala europea?

4.6. Missatge clau núm. 6: Acostar l'aprenentatge a la llar

Objectiu: Oferir oportunitats d'aprenentatge permanent tan pròximes als interessats com siga possible, en les seues pròpies comunitats i, quan procedisca, amb el suport de les tecnologies de la comunicació

Les autoritats regionals i locals han anat adquirint una importància creixent en els últims anys, en raó d'una demanda intensificada d'instàncies decisòries i serveis pròxims a la base. La prestació d'educació i formació és una de les àrees que s'inscriuen en aquesta tendència -**la majoria de la gent aprén**, des de la infància fins a la vellesa, **en el seu entorn local**-. Les autoritats locals i regionals són també les úniques que ofereixen infraestructures d'accés a l'aprenentatge permanent, inclosos els serveis de guarderia, transport i assistència social. Per això és essencial que els seus recursos s'apliquen en suport de l'aprenentatge permanent. Així mateix, les organitzacions i associacions de la societat civil tenen un gran arrelament a escala local, i solen posseir àmplies reserves de coneixements i experiència sobre les comunitats de què formen part.

La diversitat cultural és una marca distintiva d'Europa. Si bé algunes localitats particulars poden tindre característiques i problemes diferents, totes com-

parteixen una especificitat geogràfica i una identitat úniques. El caràcter distintiu i familiar de la comunitat o regió a què u pertany dóna confiança i estableix nexes socials. Aquests recursos són importants per a donar sentit a l'aprenentatge i per a recolzar el seu èxit.

Amb oportunitats variades i localment accessibles d'aprenentatge permanent, la població no es veurà obligada a desplaçar-se de la seua regió d'origen per a estudiar o rebre formació, encara que també ha de tindre l'oportunitat de fer-ho si ho desitja, i la pròpia experiència de la mobilitat ja resultarà positiva. Per a alguns grups, com les persones amb discapacitat, no sempre és possible desplaçar-se físicament. En aquests casos, només pot aconseguir-se un accés a l'aprenentatge en igualtat si s'acosta l'aprenentatge als propis interessats. **Les TIC ofereixen un important potencial per a arribar a poblacions disperses i aïllades** amb pocs costs, no sols per a aprendre, sinó com a mitjà de comunicació que contribueix a mantindre la identitat d'una comunitat a través de llargues distàncies. Més en general, l'accés als serveis didàctics -inclosos els d'aprenentatge en línia- a qualsevol hora i en qualsevol lloc permet que tots aprofiten el seu temps d'aprenentatge el millor possible, siga quin siga el lloc en què es troben.

Les zones urbanes densament poblades, per la seua banda, poden amalgamar múltiples cooperacions entre elements diversos, utilitzant **l'aprenentatge permanent com a motor de la regeneració local i regional.** La ciutat, punt de trobada de grups i idees en evolució constant, sempre ha sigut un imant per a la innovació i el debat. En l'ambient urbà abunden les oportunitats didàctiques de tot tipus -des de la realitat quotidiana del carrer fins a les empreses en ràpida evolució-, tant per als jóvens com per als menys jóvens. A més a més, els pobles, ciutats i capitals ja han establit una sèrie de contactes amb altres comunitats en tota Europa mitjançant programes i activitats d'agermanament, en molts casos recolzades amb fons comunitaris. Aqueixes activitats senten una base per a la cooperació i l'intercanvi transnacionals entre comunitats i localitats que comparteixen semblants característiques i problemes i que, per això, ofereixen una plataforma natural d'interés per a iniciatives d'aprenentatge no formal. Les TIC amplien aquestes oportunitats al fer possible la comunicació virtual entre comunitats separades físicament.

Les cooperacions no restrictives i els enfocaments integrats permeten abastar a més alumnes (potencials) i responen de manera més coherent a les seues necessitats

i expectatives d'aprenentatge. Amb incentius i altres mesures d'ajuda es pot estimular i recolzar un enfocament dinàmic davant de l'aprenentatge permanent, tant per part dels propis individus com de les ciutats i regions com a instàncies de coordinació. Per a acostar l'aprenentatge a la llar es requereix una reorganització i redistribució dels recursos, a fi de crear **centres d'aprenentatge adequats en els entorns quotidians** on es reunisquen els ciutadans: no sols a les escoles sinó també, per exemple, en cercles municipals, galeries comercials, biblioteques i museus, llocs de culte, parcs i places públiques, estacions de ferrocarril o d'autobusos, centres de salut, complexos recreatius i cantines d'empreses.

Temes de debat

- El punt 26 de les conclusions de Lisboa proposa que es convertisquen les escoles i centres de formació en centres locals d'aprenentatge polivalents, tots ells connectats a Internet i accessibles a persones de totes les edats. Açò és un repte de primera magnitud per a tots els Estats membres. Quines mesures -de les ja existents- poden oferir vies de progrés prometedores i exemples de pràctiques correctes? Quins són els tipus de projectes pilot que han de rebre suport dels programes comunitaris d'educació, formació i joventut?
- Com poden establir-se a escala local i regional cooperacions didàctiques profitoses per a tots entre prestataris d'educació i formació, clubs i associacions juvenils, empreses i centres d'ID? Han demostrat els estudis sobre necessitats educatives dels ciutadans i necessitats de qualificacions dels empresaris la seua eficàcia a l'hora de redefinir les oportunitats d'aprenentatge permanent en determinades comunitats i regions?
- Les conclusions de Lisboa (punt 38) mostren una clara preferència per les estratègies d'aplicació descentralitzades i cooperatives. Quins incentius podran estimular les iniciatives locals i regionals -com les ciutats o regions de l'aprenentatge- a cooperar i intercanviar bones pràctiques a nivells múltiples, inclòs el transnacional? Poden les autoritats regionals i locals destinar un percentatge fix dels seus recursos a l'aprenentatge permanent?
- Quines possibilitats hi ha de promoure cooperacions descentralitzades en matèria d'aprenentatge permanent mitjançant l'establiment de vincles més estrets entre institucions a escala europea (Parlament Europeu, Comité de les regions, Comité Econòmic i Social, Consell d'Europa) que disposen de sòlids contactes locals i regionals?

5. MOBILITZACIÓ DE RECURSOS PER A L'APRENENTATGE PERMANENT

El debat que ha de seguir al present Memoràndum es produirà en un moment crucial per a la posada en pràctica de les conclusions del Consell Europeu de Lisboa. Els resultats del debat ajudaran a definir prioritats i orientacions per als instruments i programes comunitaris en la matèria. **El nou mètode obert de coordinació permetrà desenvolupar una política coherent i mobilitzar recursos a escala comunitària i dels Estats membres en pro de l'aprenentatge permanent.** A nivell comunitari s'estan definint indicadors i iniciatives polítiques, i es van a mobilitzar recursos.

Establiment d'indicadors i punts de referència

La definició de metes adequades i punts de referència pertinents en relació amb l'aprenentatge permanent serà un aspecte important del futur debat, segons el mètode obert de coordinació propugnat en les conclusions de Lisboa (punt 37) i els mètodes que ja aplica l'estratègia d'ocupació. **Actualment no es disposa d'indicadors que reflectisquen plenament el sentit de l'aprenentatge permanent tal com es defineix en el present Memoràndum.** Ja s'ha començat a treballar a escala europea per a estudiar la manera de millorar aquesta situació,[24] i el Consell d'Educació ha començat a estudiar com la idea de fixar punts de referència pot aplicar-se a l'àmbit educatiu preservant, al mateix temps, l'autonomia dels Estats membres en aquest sector d'actuació.[25] A més a més, ja s'han definit diversos indicadors sobre l'aprenentatge permanent que han sigut utilitzats per a avaluar els avanços en l'aplicació de les directrius d'ocupació, i es pensa incloure alguns d'ells en la llista d'indicadors estructurals proposta per la Comissió per a l'informe anual de síntesi.[26] És

[24] En l'informe «Concebre l'educació del futur - Promoure la innovació amb les noves tecnologies» (gener de 2000) es proposen indicadors per a l'ensenyament i l'aprenentatge en la societat de la informació (accessible en Internet: http://Europa.Eu.int/eur-lex/és/com/pdf/2000/com2000_0023es01.pdf); l'informe sobre la qualitat de l'educació escolar (maig de 2000) proposa 16 indicadors de qualitat; el grup operatiu d'Eurostat per a l'avaluació de l'aprenentatge permanent presentarà el seu primer informe al desembre de 2000; la iniciativa eLearning té previst elaborar indicadors específics en relació amb les metes de Lisboa per a la infraestructura i la «cultura» digitals. L'annex 2 del present Memoràndum atén a les possibilitats actuals d'elaborar i optimar estadístiques i indicadors comparatius sobre l'aprenentatge permanent.

[25] Seminari de Leiden sobre avaluació comparativa i coordinació oberta, 27-28 de setembre de 2000.

[26] Comunicació de la Comissió «Indicadors estructurals», COM(2000) 594 de 27 de setembre de 2000.

precís un esforç conjunt de la Comunitat i els Estats membres, tant per a reunir dades sobre els sis missatges clau com per a definir indicadors quantitatius i qualitatius adequats per a l'aprenentatge permanent, tenint en compte que alguns podran ser nous i necessitar noves proves. (Aquest aspecte es tracta en l'annex II, sobre les possibilitats per a establir indicadors i punts de referència sobre l'aprenentatge permanent)

Iniciatives europees actuals

Ja s'està actuant a nivell comunitari per a portar a la pràctica les conclusions del Consell Europeu de Lisboa (punts 11, 25, 26, 29, 37, 38 i 41).

- El Consell d'Educació està preparant, en cooperació amb la Comissió, un primer **informe** sobre les futures preocupacions i prioritats dels **sistemes educatius europeus**, inclòs l'aprenentatge permanent. Dit informe serà presentat al Consell Europeu que presidirà Suècia a la primavera de 2001.
- La nova iniciativa **eLearning, que forma part d'una iniciativa eEurope més àmplia**,[27] té els objectius de millorar els nivells de «cultura digital» i de dotar a escoles, mestres i alumnes del material, les qualificacions professionals i el suport tècnic necessaris. L'ús eficaç de les TIC tindrà enorme transcendència per a la realització de l'aprenentatge permanent, al permetre una major difusió i introduir mètodes més variats per a aprendre, entre els quals es comptaran els centres d'aprenentatge locals connectats a xarxes informàtiques, oberts a un ampli públic de totes les edats.
- S'està creant la **Passarel·la per a l'espai educatiu europeu** que, junt amb la base de dades EURES, ha de proporcionar als ciutadans fàcil accés a informació sobre ocupació i oportunitats d'aprenentatge en tota Europa.
- Per a facilitar el desplaçament i fer més visible l'experiència laboral i d'aprenentatge, la Comissió va a presentar una proposta per a la creació d'un **model europeu comú de currículum vitae**.[28]
- La Comissió ha presentat una proposta de **recomanació relativa a la mobilitat.** Com a complement pràctic d'aqueixa recomanació, s'està elaborant un **pla d'acció per a la mobilitat a iniciativa de la Presidència francesa.**
- A més a més, la Comissió seguirà treballant amb diverses xarxes, amb agències

[27] Comunicació de la Comissió «e-Learning - Concebre l'educació del futur», COM(2000) 318 final de 24 de maig de 2000. Es pot trobar interessant documentació sobre eEurope en: http://Europa.Eu.int/comm/information_society/eeurope/documentation/index_en.H

[28] Punt 26 de les conclusions del Consell Europeu de Lisboa.

descentralitzades i dins dels mecanismes existents per a desenvolupar l'aprenentatge permanent, com el **Fòrum Europeu per a la transparència de les qualificacions.**

- Continua aplicant-se el pla d'acció de **foment de l'esperit empresarial i la competitivitat (presentat pel grup operatiu BEST)**, que inclou mesures d'educació i formació en aquest àmbit.

Els programes d'acció Sòcrates II, Leonardo da Vinci II i Joventut

L'aprenentatge permanent és el principi que subjau en els nous programes d'acció de la Comunitat sobre educació, formació i joventut, que van entrar en vigor al gener de 2000. Per tant, les activitats que finançaran -xarxes i associacions, projectes pilot i investigació, intercanvi i mobilitat, fonts comunitàries de referència- són instruments essencials per a desenvolupar la dimensió europea de l'aprenentatge permanent. Els missatges clau del present Memoràndum asseuen les bases per a definir les prioritats en les convocatòries de propostes de projectes. Els nous programes també contemplen accions conjuntes, és a dir, activitats d'interés per a diverses polítiques comunitàries. Açò presenta especial interés per a l'aprenentatge permanent, donat el seu caràcter intersectorial i la seua naturalesa integradora. Per exemple, poden preveure's accions conjuntes per a fomentar la cooperació entre professionals de diferents sectors de l'educació i la formació o dels sectors formal i no formal, amb l'objectiu de desenvolupar mètodes innovadors d'ensenyament i aprenentatge, o la cooperació entre distints tipus de serveis d'orientació i assessorament, per a omplir les llacunes entre ells i promoure les xarxes d'especialistes de diverses disciplines.

Directrius d'ocupació i recomanacions

Les directrius d'ocupació proporcionen un **marc eficaç per a promoure reformes estructurals, fixar objectius i avaluar els èxits** en l'aplicació de les iniciatives, inclòs l'àmbit de l'aprenentatge permanent. En la proposta de directrius d'ocupació per a 2001 presentada per la Comissió, el component de l'aprenentatge permanent ha sigut reforçat de forma considerable. Ara, l'aprenentatge permanent es considera un aspecte horitzontal de l'estratègia d'ocupació, interrelacionat amb diverses directrius. Tots els Estats

membres han d'abordar polítiques encaminades a seguir les noves directrius d'ocupació per a 2001. La majoria d'ells hauran d'ajustar-se a recomanacions específiques a l'aplicar les directrius sobre l'aprenentatge permanent.

Els Estats membres hauran de traçar estratègies globals per a l'aprenentatge permanent que permeten definir de forma coherent i aplicar una gamma coordinada de mesures capaces d'aconseguir que l'aprenentatge permanent es convertisca en una realitat per a tots els ciutadans. El projecte de directrius europees d'ocupació per a 2001 invita als Estats membres a desenvolupar estratègies generals i coherents per a l'aprenentatge permanent en tot l'espectre dels seus sistemes educatius i de formació. Així mateix, els demana que fixen metes nacionals per a augmentar la inversió en recursos humans i la participació en educació i formació complementàries, i que avaluen els èxits obtinguts en aqueixos objectius.

A mesura que es vagen fent realitat aqueixes estratègies, els enfocaments cooperatius i descentralitzats que acosten l'aprenentatge a la llar aniran adquirint major importància, tal com van subratllar les conclusions de Lisboa. El repte consistirà a **crear i mantindre la coherència dins de la diversitat** a tots els nivells de la vida comunitària europea.

Aprofitament dels Fons Estructurals europeus

El punt 41 de les conclusions de Lisboa subratlla la necessitat de mobilitzar els recursos necessaris, amb la Unió Europea actuant com a catalitzador i aportant la seua pròpia contribució a aquest esforç en el marc de les polítiques comunitàries existents.

El Fons Social Europeu té ara una missió específica en el context de les mesures adoptades d'acord amb l'estratègia europea d'ocupació i les directrius d'ocupació. Els Estats membres han de continuar enèrgicament desenvolupant polítiques i infraestructures per a l'aprenentatge permanent a escala nacional, regional i local. La nova iniciativa comunitària EQUAL actuarà en els àmbits rellevants en relació amb l'estratègia d'ocupació, inclòs l'aprenentatge permanent. També seria factible **intensificar els vincles entre Sòcrates, Leonardo da Vinci, Joventut i EQUAL, d'una banda, i els Fons Estructurals, per una altra,** concretament per a aplicar, en contexts més amplis, plantejaments de provada eficàcia i resultats dels projectes portats a cap a l'empara d'aqueixos programes.

Utilitat del programa marc d'investigació

Les tasques d'investigació relatives als sis missatges clau han de gaudir de prioritat dins de l'actual cinqué programa d'investigació i també tindre's presents a l'hora de planificar el sext programa marc; així mateix, els programes nacionals d'investigació haurien de donar preferència als treballs encaminats a portar a la pràctica l'aprenentatge permanent. Els temes podrien incloure, per exemple, els avantatges econòmics i socials de la inversió en aprenentatge permanent i de la investigació pedagògica aplicada a fi de trobar mètodes innovadors d'ensenyament i aprenentatge. Dins del cinqué programa, una de les accions prioritàries relacionades amb el tema d'una societat de la informació accessible persegueix ja l'objectiu de facilitar l'aprenentatge durant tota la vida merced a l'elaboració d'instruments i continguts multimèdia.

A arrel del Memoràndum

La Comissió invita als Estats membres a iniciar, d'ací a mitjan 2001, un procés de consulta sobre el present Memoràndum que s'acoste als ciutadans i en el que intervinguen els principals protagonistes de l'aprenentatge permanent a tots els nivells. La Comissió recopilarà i analitzarà els resultats d'aqueixos debats i consultarà també al Parlament Europeu, al Comité Econòmic i Social, al Comité de les regions, als interlocutors socials i a altres parts interessades, a fi de demanar els seus punts de vista sobre el Memoràndum. A més a més, la Comissió continuarà treballant en el desenvolupament d'indicadors i punts de referència i en la localització d'exemples de bones pràctiques. Així mateix, destinarà recursos comunitaris a l'aprenentatge permanent, tal com es va indicar anteriorment. Finalment, elaborarà un informe sobre el resultat d'aqueix procés de consulta per a la tardor de 2001, amb la finalitat de proposar estratègies específiques, punts d'acció concrets i referències per a l'aplicació d'una estratègia d'aprenentatge permanent.

ANNEX I

Exemples de bones pràctiques en relació amb l'aprenentatge permanent

En aquest annex es presenten alguns exemples de «bones pràctiques», és a dir, projectes o iniciatives l'enfocament de l'aprenentatge permanent del qual ha demostrat ser factible. S'han seleccionat projectes dins de la Unió Europea, la majoria dels quals han rebut finançament comunitari, i també s'han inclòs exemples de països no europeus que, en molts casos, s'enfronten als mateixos problemes a l'hora de posar en pràctica l'aprenentatge permanent. La selecció s'ha fet prenent com a base les propostes de Cedefop, Eurydice, la Fundació Europea de la Formació i un estudi encarregat per la Comissió Europea sobre la contribució del finançament comunitari a l'aprenentatge permanent. La major part dels exemples procedents de països d'Europa tenen una clara dimensió europea: Tots els exemples il·lustren uns enfocaments innovadors i flexibles de com poden posar en pràctica l'aprenentatge permanent els ciutadans i els altres interessats. Algunes de les iniciatives porten diversos anys funcionant i han demostrat ja la seua eficàcia, mentre que, en altres casos, encara que encara no existeixen proves sòlides de l'èxit dels projectes, s'han inclòs com a exemples d'enfocaments innovadors i interessants. No és, ni de bon tros, una llista exhaustiva. L'objectiu és, abans que res, il·lustrar d'una manera concreta el que pot significar l'aprenentatge permanent, estimular el debat i buscar idees i mètodes nous, tant dins com fora d'Europa. S'espera que la identificació de bons exemples i la proposició d'idees per a la difusió de bones pràctiques constituïsquen un aspecte important del debat iniciat pel present Memoràndum.

Missatge clau núm. 1. Objectiu:

Garantir l'accés universal i continu a l'aprenentatge, a fi d'obtindre i renovar les qualificacions requerides per a participar de forma sostinguda en la societat del coneixement

Suècia

AEI, Adult Education Initiative (iniciativa d'educació d'adults)

Realització: juliol de 1997- juliol de 2002

Grup destinatari: adults

L'AEI es dirigeix principalment a adults desocupats o que no han acabat l'ensenyament secundari superior de tres anys. La idea és que les persones adultes amb una major necessitat d'educació tinguen l'oportunitat d'acabar els estudis que van abandonar i d'ampliar els seus coneixements. El fet de tindre un major nivell educatiu i una major autoconfiança els ajudarà a consolidar la seua posició al mercat de treball. Els objectius predominants d'aquesta iniciativa són:

- reduir la desocupació
- desenvolupar l'educació d'adults
- reduir les divisions educatives
- promoure el creixement

Es pretén que totes les activitats d'educació realitzades en el marc d'aquesta iniciativa es regisquen, en forma i contingut, per les necessitats, els desigs i la capacitat de cada individu. Cada persona ha de tindre un marge de maniobra àmplia per a elegir el tipus d'estudi que necessita, així com el lloc i l'hora per a cursar-lo. La validació de la capacitat de cada u pot permetre als alumnes acurtar el temps que dediquen a l'estudi.

A escala transnacional
Projecte YOUTHSTART - Gemeente Groningen
Iniciat al novembre de 1995, encara en marxa
Grup destinatari: jóvens

Fonts de cofinançament: Youthstart, Govern Central, empreses privades de Groningen, Països Baixos

Promotor principal: Stet Postbus i socis d'Irlanda i Àustria

Als Països Baixos, l'aptitud per a utilitzar la informàtica i el perfeccionament de les capacitats personals es consideren factors clau per a trobar un lloc de treball.

Aquest projecte està estretament relacionat amb els objectius nacionals de l'aprenentatge permanent als Països Baixos, que atorguen una gran prioritat al desenvolupament de les capacitats en TIC i a la utilització de mètodes pedagògics innovadors. També és coherent amb la definició que fa la Comissió Europea de l'aprenentatge permanent.

Aquest projecte s'ha emulat en altres províncies del nord dels Països Baixos. La participació de les PYME ha sigut un factor fonamental per al seu manteniment.

Els cursos combinen la formació en capacitats bàsiques i en capacitats de caràcter personal. Entre aquestes últimes, poden citar-se l'autoestima, el comportament en una entrevista, el mode de contestar al telèfon, com treballar en grup, etc. Aquesta combinació sembla adequada per al grup destinatari (jóvens en atur), perquè els seus integrants solen mancar d'experiència en aquestes qüestions.

Missatge clau núm. 2. Objectiu:

Augmentar visiblement la inversió en recursos humans, per a donar prioritat al capital més important d'Europea: els seus ciutadans

A escala europea

Projecte ADAPT: EU JobRotation (rotació de llocs de treball)

Grup destinatari: treballadors per compte alié, grups de treballadors, departaments d'empreses o rams de la indústria, persones en atur

Realització: va començar a Dinamarca en els noranta i segueix en marxa, sota la direcció d'ADAPT, en altres deu Estats membres.

El punt de partida de JobRotation està en les empreses i en les seues necessitats de formació derivades de la introducció de les noves tecnologies, dels canvis organitzatius o dels processos d'internacionalització. El principi en què es basa és simple: l'empleat participa en una activitat de formació suplementària, mentre que una persona en atur el substitueix temporalment en el seu lloc de treball després d'haver rebut la formació corresponent. S'estima que en 1999 van participar 5 311 persones i 622 empreses en projectes de JobRotation de tot Europa. La flexibilitat d'aquesta ferramenta permet adaptar-la al marc nacional o regional, i fins i tot a una situació local única. Si s'analitza l'efecte que té per a la vida laboral de les persones que treballen com a substituts, els resultats de totes les regions europees indiquen que aproximadament el 75 % d'ells obtenen una ocupació després de finalitzar la seua substitució, ja siga a l'empresa on la van realitzar o en una altra.

Regne Unit

Investors in people (inversors en recursos humans)

Iniciat en 1991, encara en marxa

Investors in People es va iniciar en 1991 al Regne Unit i des de llavors ha demostrat la seua eficàcia com a entitat de reconeixement d'aquelles empreses que inverteixen en la formació dels seus empleats. El programa ofereix

als empleadors una norma nacional per a l'anàlisi de les necessitats de formació, a la que han d'ajustar-se les empreses que vulguen ser reconegudes com *Investors in People* (inversores en recursos humans). Contribueix a augmentar al màxim el rendiment de l'empresa, vinculant la formació i el desenvolupament dels seus empleats als objectius empresarials de l'organització. La norma es basa en quatre principis fonamentals:

- l'alta direcció es compromet a millorar les capacitats de tots els seus empleats per a complir els objectius de l'empresa;
- l'empleador revisa regularment els objectius de l'empresa i planeja la manera d'atrapar-los millorant les capacitats de cada un dels seus empleats i dels seus equips;
- l'empleador proporciona a cada un dels seus empleats formació i oportunitats de perfeccionament des del moment en què són contractats i al llarg de tota la seua relació laboral;
- l'empleador avalua la inversió en formació i perfeccionament i els efectes d'aqueixa formació en l'eficiència de l'empresa.

Investors in People s'està posant en pràctica també als Països Baixos, promogut per la iniciativa nacional d'aprenentatge permanent i el Pla Nacional d'Acció per a l'Ocupació.

Missatge clau núm. 3. Objectiu:

Desenvolupar mètodes i contexts eficaços d'ensenyament i aprenentatge per a l'aprenentatge continu al llarg de la vida

A escala transnacional

Projecte Sòcrates: MIWEUL- Making it work: European Universities and LLL (aplicació pràctica: les universitats europees i l'aprenentatge permanent)

Realització: **1997- 1999**

Aquest projecte transnacional es va fundar en el marc de l'acció relativa a l'educació d'adults del programa Sòcrates; en ell van col·laborar i van portar a cap estudis comparatius investigadors de quatre Estats membres. El seu objectiu era desenvolupar una xarxa de centres d'investigació per a determinar què era necessari per a millorar la contribució de les polítiques i les pràctiques d'educació i formació a l'aprenentatge permanent.

Així doncs, el projecte es va centrar en els següents aspectes:

- anàlisi del desenvolupament d'institucions d'educació superior com a centres d'aprenentatge permanent en quatre països europeus;
- formulació de polítiques, orientació de l'aprenentatge permanent (especialment, accés a l'educació i necessitats dels alumnes adults) i obstacles per al desenvolupament futur;
- determinació de les similituds i les diferències entre els països europeus amb respecte a l'aprenentatge permanent;
- foment del canvi de les polítiques a nivell regional, nacional i europeu, contribuint a la comprensió de què ocorre a nivell nacional i institucional;
- foment de la dimensió europea i de la comprensió mútua en torn a l'aprenentatge permanent.

Com a part d'aquest projecte d'investigació, es va adoptar una visió exhaustiva que cobria la dimensió de l'aprenentatge permanent dins de l'educació superior i els tipus de polítiques aplicades a nivell nacio

nal. Una contribució important al desenvolupament de l'aprenentatge permanent en l'educació superior està relacionada amb el fet d'indicar en quina mesura les institucions d'educació superior, en col·laboració amb les empreses, les autoritats regionals i locals i els grups de cada comunitat, poden ampliar la participació i l'accés dels alumnes no tradicionals a l'educació i la formació, entre altres coses, a través de les TIC.

A escala europea

European Network of Innovative Schools (ENIS) (Xarxa Europea d'Escoles Innovadores)

Grup destinatari: institucions d'aprenentatge

Com a component de l'estructura EUN (Schoolnet), l'objectiu global d'ENIS és crear una xarxa d'escoles innovadores que puga utilitzar-se per a demostracions completes de projectes pilot en EUN i més enllà. La xarxa es compon d'unes 500 escoles amb una àmplia representació europea, i constituirà un marc integrat respecte a capacitat de connexió i infraestructura tecnològica, ferramentes i metodologies pedagògiques i organitzatives, capacitats i coneixements.

A la xarxa s'inclouen escoles amb els seus propis equips TIC i experiència en el seu ús. En cada un dels països membres d'EUN està en marxa un procés per a designar les escoles més innovadores. Cada una de les escoles ENIS omplirà i enviarà un formulari, que serà avaluat per les autoritats nacionals. Els beneficis i les expectatives principals per a les escoles innovadores són els següents:

Accés a la totalitat del lloc EUN-WEB d'Internet, per a poder utilitzar, entre altres coses:

- les sol·licituds de col·laboració
- la plataforma de comunicació
- el material i les ferramentes educatives elaborats pels programes de treball d'EUN.

Missatge clau núm. 4. Objectiu:

Millorar significativament les maneres en què s'entenen i es valoren la participació en l'aprenentatge i els seus resultats, sobretot en què afecta a l'aprenentatge no formal i informal

EE.UU.

Prior Learning Assessment (avaluació de l'aprenentatge previ)

Iniciat en 1994, encara en marxa

PONSI - *Project on Noncollegiate Sponsored Instruction and Credit* - va ser el primer pla introduït pel Consell de rectors d'Universitat de l'Estat de Nova York, arran d'un estudi experimental portat a cap en 1974. Funciona des de 1994, en col·laboració amb la Universitat de Califòrnia, i reconeix programes educatius de tot el país. En 1990, 1 400 universitats i acadèmies acceptaven els certificats reconeguts PEL PONSI. *El College Credit Recommendation System* (Credit) va ser introduït al mateix temps per *l'American Council of Education* (Consell Americà d'Educació), Washington DC, que és una organització mare que representa a totes les universitats i acadèmies dels Estats Units.

Predominen tres tipus d'avaluació de l'aprenentatge previ: exàmens, avaluació de la formació no patrocinada per un centre d'ensenyament superior, i avaluació exhaustiva per expedient de l'experiència vital i laboral.

L'avaluació per expedient es considera l'únic mètode que ajuda els alumnes adults a avaluar el seu propi aprenentatge previ i a basar-se en ell per a planejar el seu aprenentatge i perfeccionament futurs. Es tracta d'un enfocament més holístic, perquè se centra en la determinació i l'articulació de l'aprenentatge, en el seu mesurament i la seua avaluació.

L'expedient és un document formal en el que es fan constar les experiències d'aprenentatge fora dels centres d'ensenyament superior, i s'utilitza per a sol·licitar el reconeixement d'aquest tipus d'aprenentatge dins del sistema format per dits centres.

Totes aquestes mesures persegueixen el reconeixement i la implantació de l'aprenentatge permanent com a part de la vida moderna, i condueixen a la integració de l'aprenentatge postescolar. No obstant això, resulta difícil trobar proves de com influeix la *Prior Learning Assessment* en la progressió i la millora laborals, al marge de l'avanç acadèmic (Mann, 1997). Així doncs, es tracta d'un àmbit interessant que requereix més investigació i anàlisi, ja que molts països es fixen en els EE.UU. Com a líder en aquest camp.

França

Bilan des compétences (balanç de capacitats)

Iniciat en 1985, encara en marxa

Grups destinataris: individus i empreses

La iniciativa pot prendre-la l'empresa o el propi treballador. L'objectiu és que l'empleat siga conscient de les seues capacitats professionals i personals, de la seua motivació i les seues aptituds, per a facilitar la seua carrera professional i educativa i els plans que tinga a aquest respecte. *Bilan des compétences* és un sistema nacional definit i administrat d'acord amb la legislació nacional. Se centra al mercat de treball i a les empreses. La idea és informar a l'empleador o a l'empleat sobre qüestions relacionades amb les capacitats, per a recolzar l'ampliació de coneixements o el desenvolupament de la carrera. El seu objectiu no és el reconeixement formal de capacitats conforme a una norma de qualificacions. Els principals punts de referència són els individus i les empreses.

Missatge clau núm. 5. Objectiu:

Aconseguir que tots els ciutadans d'Europa, al llarg de tota la seua vida, puguen accedir fàcilment a una informació i un assessorament de qualitat sobre les oportunitats d'aprenentatge

A escala transnacional

Projecte Leonardo da Vinci: EURO PROFILES (desenvolupament d'un programa d'orientació multimèdia)

Grup destinatari: jóvens

El projecte està finançat pel programa Leonardo da Vinci i el seu objectiu és dissenyar i produir un programa multimèdia que desenvolupe sistemes d'orientació professional per als jóvens. El fet de tractar-se d'una ferramenta multimèdia permet fer comparacions de perfils professionals, i fomenta la formació professional dels jóvens i el desenvolupament de sistemes d'orientació.

El projecte facilita els intercanvis a nivell europeu en l'àmbit de la formació professional, perquè el CD-ROM ofereix una base de dades sobre els perfils de les capacitats que cal adquirir per a les professions elegides i sobre la corresponent formació. En última instància, aquesta ferramenta fomenta la mobilitat dels jóvens i dilueix les divisions culturals, professionals i de formació.

Els efectes sobre els sistemes d'orientació nacionals han sigut molt positius. El projecte permet als proveïdors de serveis d'orientació professional respondre a les consultes dels jóvens sobre els perfils professionals sobre una base autènticament transnacional. L'assessorament pot adaptar-se exactament a les demandes de l'alumne, per a ajudar-lo a prendre una decisió amb coneixement de causa sobre la mobilitat transnacional.

Canadà
SkillNet.Ca
Iniciat en 1993

SkillNet.ca és la xarxa canadenca de llocs web d'informació sobre ocupació i carreres professionals que està experimentant un creixement més ràpid. Es tracta d'una finestreta única d'informació sobre ocupació i carreres professionals en la que s'han associat serveis de col·locació integrats; ha sigut desenvolupada per Industry Canadà, amb ajuda de Human Resources Development Canadà i Xwave Solutions. Entre els socis es troben universitats i altres centres d'ensenyament superior, així com els sectors de la sanitat, l'art i la cultura, l'educació, el manteniment aeri i el voluntariat. S'estan desenvolupant molts altres llocs semblants. CANARIE Inc. És l'organisme canadenc dedicat a la millora d'Internet. Creat en 1993, col·labora amb el Govern, la indústria i les comunitats científica i educativa per a millorar la infraestructura, les aplicacions, el desenvolupament i la utilització d'Internet.

Missatge clau núm. 6. Objectiu:

Oferir oportunitats d'aprenentatge permanent tan pròximes als interessats com siga possible, en les seues pròpies comunitats i, quan procedisca, amb el suport de les tecnologies de la comunicació

A escala transnacional

Projecte ADAPT: SES-NET (South East Scotland Network for Education and Training) (xarxa del sud-est d'Escòcia per a l'educació i la formació)

Realització: setembre de 1998-juny de 2001, programa ADAPT

Grups destinataris: les PYME d'una sèrie de sectors com la distribució i el comerç al detall, els equips multimèdia, el turisme i l'automòbil.

La University for Industry es va crear per a fer realitat la idea que el Govern britànic té de la «societat de l'aprenentatge». Els objectius principals de la UFI (denominada ara *learndirect*) són estimular la demanda d'aprenentatge permanent de les empreses i els individus i fomentar la disponibilitat d'oportunitats d'aprenentatge de gran qualitat, pertinents i innovadores, així com l'accés a les mateixes, en particular, mitjançant l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC).

En el projecte participen proveïdors d'educació i formació públics i privats, associats per a crear una xarxa de centres d'aprenentatge tutorials. La creació de aquests centres és un element clau del projecte, i molts d'ells es localitzen en emplaçaments no tradicionals, per exemple, en empreses. El fet de fer accessible l'aprenentatge permanent a través de centres locals permet oferir oportunitats adaptades a les necessitats específiques dels individus. L'accés a la informació, l'orientació i l'assessorament sobre oportunitats d'aprenentatge i proveïdors de formació ha millorat merced a la creació d'una centraleta que funciona com a finestreta única d'informació, orientació i matriculació en els cursos.

La flexibilitat de la formació impartida, mitjançant l'ús de les TIC, els cursos breus o els mòduls separats, permet accedir a l'aprenentatge a aquelles perso-

nes que necessiten aprendre quelcom específic, i no obtindre una qualificació completa, i a les persones que treballen i necessiten ajustar l'aprenentatge als seus compromisos familiars i laborals.

Austràlia
Centres d'aprenentatge
Iniciat en 1989, encara en marxa
Objectiu: estimular la participació i generar suport a nivell local

El Centre for Research and Learning in regional Austràlia (CRLRA), de la Universitat de Tasmània, ha estudiat en àmbits regionals d'Austràlia la relació entre la qualitat de l'aprenentatge en una comunitat, el capital social existent en ella i els resultats econòmics duradors. Austràlia té també experiència en la connexió de comunitats d'activitat (grups units per a un propòsit comú, la qual cosa implica un aprenentatge i un intercanvi d'idees i experiència continus), per exemple, propietaris o gestors d'explotacions agràries. Es poden trobar principis útils de bones pràctiques per a crear comunitats d'aprenentatge en les Western Austràlia Universities o la Queensland Open Learning Network (QOLN).

La QOLN es va crear en 1989, per iniciativa del Govern de Queensland, per a millorar l'accés a les oportunitats d'aprenentatge d'aquelles comunitats desfavorides a aquest respecte per l'aïllament i altres factors. La QOLN ha desenvolupat una xarxa de més de quaranta centres d'aprenentatge flexible, que exerceixen tota una sèrie de papers i funcions en les seues comunitats.

La finalitat d'aquestes institucions és servir de centres d'aprenentatge en la seua comunitat. Els coordinadors són membres de la comunitat i tenen la missió d'estimular la participació i generar suport a nivell local, de manera que s'amplie la influència del centre en la comunitat.

ANNEX II

Possibilitats per a establir indicadors i punts de referència sobre l'aprenentatge permanent

1. ANTECEDENTS

L'aprenentatge permanent porta prou anys sent un tema de debat en el disseny de les polítiques. No obstant això, és a finals dels noranta quan adquireix una prioritat creixent, al ser àmpliament reconeguda la seua importància tant per al desenvolupament social i econòmic com per a la cohesió social i la ciutadania activa en l'economia del coneixement. Aquesta recent rellevància que se li ha atorgat, junt amb el fet de haver-se inclòs l'educació i la formació entre les competències de la Comunitat, primer en el Tractat de Maastricht i després en el d'Amsterdam,[29] fan encara més necessari disposar d'estadístiques en aquest àmbit.

El procés cap a l'establiment d'indicadors europeus sobre educació i formació es va iniciar fa dècades i es va accelerar en la dels noranta. Al febrer de 2000, la Comissió va crear un grup operatiu per al mesurament de l'aprenentatge permanent. L'objectiu d'aquest grup operatiu és recomanar els plantejaments que han de seguir-se dins del Sistema Estadístic Europeu (ESS, en les seues sigles inglesas),[30] acceptant els suggeriments d'aquest Memoràndum respecte a l'estadística. Per a seguir desenvolupant indicadors en l'àmbit de l'aprenentatge permanent, es tindran també en compte les demandes d'indicadors posades de manifest en altres documents oficials com són les Conclusions de Lisboa,[31] l'informe conjunt sobre l'ocupa-

[29] Referència a un article.

[30] L'ESS és una xarxa composta pels organismes governamentals encarregats -a nivell regional, nacional i comunitari- d'elaborar, processar i difondre la informació estadística necessària per a conéixer la vida econòmica i social de la Comunitat. En la secció d'educació de l'ESS estan representats no sols els quinze Estats membres de la Unió Europea, sinó també els restants membres de l'AELC, els països candidats d'Europea central i Oriental i alguns països del sud-est d'Europa. El centre comunitari del Sistema Estadístic Europeu és Eurostat, l'Oficina Estadística de les comunitats Europees.

[31] En les Conclusions del Consell Europeu especial celebrat el 23 i el 24 de març de 2000, es demana (apartat 36) a la Comissió que prepare informes anuals de síntesi basada en indicadors estructurals.

ció,[32] la iniciativa eLearning[33] i l'informe europeu sobre la qualitat de l'educació escolar.[34]

En aqueix grup operatiu estan representades la UNESCO i l'OCDE, per a assegurar una participació el més àmplia possible de les organitzacions internacionals que operen en l'àmbit de les estadístiques sobre educació.

En les pàgines que segueixen s'intenta oferir una breu visió de la informació i les ferramentes estadístiques existents que són rellevants per a l'aprenentatge permanent tal com es defineix en el present Memoràndum, i es dóna igualment alguna indicació sobre la manera d'avançar per aquest camí.

2. SITUACIÓ ACTUAL

Les actuals estadístiques sobre educació i formació es basen sobretot en els sistemes, perquè és aquest el plantejament que ha dominat les perspectives de les polítiques fins ara, i, en menor mesura, en els individus i les empreses. L'atenció se centra en els sistemes d'educació i formació formals (repertoris d'UOE[35] i VET),[36] en els nivells educatius abastats dins de aquests sistemes i en els resultats de l'educació en relació amb el mercat de treball (LFS,[37] ECHP,[38] etc.). Encara que també s'arrepleguen dades sobre la participació d'adults en l'educació i l'aprenentatge (LFS), el centre d'atenció és clarament l'educació

[32] La Comissió elabora cada any un informe sobre els progressos realitzats conforme a les directrius per a l'ocupació, basat en els informes nacionals. El corresponent a l'any 2000, així com les directrius per a 2001, fan referència explícita a la necessitat d'establir indicadors, en particular relatius a l'aprenentatge permanent.

[33] COM(2000) 318 final: «e-Learning - Concebre l'educació del futur».

[34] El nou «informe europeu sobre la qualitat de l'educació escolar», sol·licitat pels ministres de vint-i-sis països europeus a Praga en 1998, presenta setze indicadors relatius a la qualitat dels sistemes educatius d'aqueixos països. L'informe està pensat per a servir de punt de partida als debats sobre l'avaluació nacional dels nivells de qualitat de l'ensenyament en els distints països europeus. Pot consultar-se en la següent adreça: http://Europa.Eu.int/comm/education/indic/rapets.pdf

[35] Repertori anual conjunt UNESCO-ocde-Eurostat d'estadístiques sobre estudiants, professors, diplomats i despesa; se centra principalment en el sistema educatiu convencional.

[36] Repertori anual d'Eurostat d'informació estadística i contextual sobre educació i formació professionals inicials; inclou informació sobre la formació d'aprenents, modalitats financeres i programes basats en el treball.

[37] L'enquesta de població activa de la Comunitat és un mostratge harmonitzat trimestral sobre la situació de la mà d'obra a Europa; és un dels instruments més importants per a mesurar la participació de la població adulta (dels quinze anys d'edat en avant) en l'educació i la formació i el nivell educatiu aconseguit per ella. Les qüestions relatives a la participació en l'educació s'han actualitzat recentment.

[38] El Panell de Llars de la Comunitat Europea és una enquesta anual que arreplega dades d'un mateix grup de població (el panell), permetent una anàlisi longitudinal de les seues característiques; el problema principal és la reduïda grandària de la mostra, de manera que una gran quantitat de la informació sobre educació, actituds i situació social no pot combinar-se per a obtindre un major grau de detall.

formal i la formació relacionada amb el lloc de treball. Es disposa també de dades sobre la formació relacionada amb el treball que ofereixen les empreses (CVTS)[39] i sobre la despesa de les llars en educació (HBS),[40] però les tipologies utilitzades per als serveis o els productes educatius no permeten un aprofitament útil d'aquesta informació. Així mateix, s'ha intentat fer avaluacions directes de les capacitats adquirides per mitjà de distints estudis internacionals com IALS,[41] dedicat a l'alfabetització i la formació aritmètica elemental de la població adulta, TIMSS,[42] basat en els plans d'estudi i als centres, i, recentment, PISA,[43] basat als centres però no en els plans d'estudi.

L'actual canvi de perspectiva, amb el que s'atorga un major pes a l'aprenentatge permanent no sols en l'àmbit de l'educació, sinó també en el de l'ocupació, el del creixement econòmic, el de l'exclusió social, etc., s'espera que obre un canvi en la perspectiva de l'anàlisi de la majoria de les fonts citades, revelant una informació oculta que ha romàs fins ara desaprofitada, al no haver-se expressat amb claredat cap necessitat política respecte d'això. A més a més, aquestes fonts poden modificar-se des d'aquesta nova perspectiva per a abordar millor els diferents aspectes de l'aprenentatge permanent.

3. NECESSITATS NOVES

Hui en dia, es necessita més informació sobre **la manera d'aprendre dels individus** en els sistemes formals i no formals d'educació, però també en les activitats informals com l'aprenentatge autodidacta. Les capacitats es po-

[39] L'enquesta sobre formació professional permanent és una enquesta específica que Eurostat ha realitzat en dues ocasions (en 1994 i en 2000); arreplega informació de les empreses sobre la formació que proporcionen als seus empleats.

[40] L'enquesta sobre el pressupost de les llars és una enquesta anual d'Eurostat; el nivell de detall de la despesa en educació no permet una anàlisi detallada dels resultats.

[41] L'enquesta internacional sobre l'alfabetització d'adults s'ha portat a cap en alguns països almenys una vegada entre 1994 i 1998. Les dades han sigut publicats per Statistics Canadà i l'OCDE.

[42] La tercera enquesta internacional de matemàtiques i ciències va ser un estudi basat als centres realitzat per la International Association for Educational Assessment (IEA- pendent de comprovació) en (per completar). S'està preparant una nova enquesta.

[43] El Programa d'avaluació internacional d'estudiants es porta a cap per primera vegada en 2000; es tracta d'un estudi basat als centres dirigit per l'OCDE, que es repetirà en 2003 i 2006; en l'enquesta de 2000 participen tots els Estats membres de la Unió Europea.

den adquirir de diverses maneres, i és essencial poder fer un seguiment tant de l'adquisició com de la pèrdua d'aquestes capacitats. Hem de poder avaluar els **resultats sociològics de l'aprenentatge** (per exemple, els relacionats amb la ciutadania, el medi ambient o la protecció dels consumidors), els relacionats amb l'ocupació i, així mateix, els de caràcter personal en un sentit més ampli (les capacitats bàsiques, el benestar econòmic, la salut i el benestar físics i mentals, la satisfacció personal, etc.).

En relació amb l'aprenentatge permanent, conceptes com la motivació, les expectatives i la satisfacció resulten essencials, al mateix temps que la inversió personal en temps i diners constitueix una qüestió fonamental del debat. També ha d'aclarir-se el paper que exerceixen els distints protagonistes del mercat de l'aprenentatge (les empreses comercials, les ONG, els organismes professionals, les autoritats locals, l'estat i, per descomptat, els individus).

Finalment, segons es va conformant el mercat de l'educació i la formació, és necessari recopilar informació sobre els proveïdors i dels aspectes econòmics de l'ensenyament i la formació, així com del cost i la disponibilitat d'aquests serveis. Els sistemes d'aprenentatge han romàs substancialment estables durant dècades, però des de fa poc estan sofrint canvis radicals. Per a poder dissenyar polítiques eficaces és necessari fer un seguiment d'aquests canvis, i fins i tot anticipar-los.

Les estadístiques sobre l'educació i l'aprenentatge de caràcter no formal i informal pareixen solaparse amb les estadístiques sobre la utilització del temps, la cultura (àmbit en què la DG EAC ha progressat recentment en cooperació amb Eurostat i la UNESCO), el turisme i els mitjans audiovisuals, així com la societat de la informació i la inversió intangible en les estadístiques estructurals sobre les empreses. Totes elles poden valdre de suplement a les fonts directes sobre aprenentatge permanent, i constitueixen una crida a l'aplicació d'enfocaments harmonitzats i específics per a traure d'elles el màxim profit.

Respecte als temes principals tractats en el Memoràndum poden fer-se els comentaris que s'exposen a continuació.

3.1. Noves qualificacions per a tots

Els sistemes d'educació i formació han de proporcionar a les persones les capacitats bàsiques necessàries en la societat del coneixement. Aquestes capacitats han d'actualitzar-se contínuament, i moltes persones hauran d'accedir a elles

fora del sistema educatiu. No han d'escatimar-se esforços per a avaluar-les d'una forma acceptable i comparable, recolzant-se en els mètodes d'avaluació directa ja experimentats. Quan fóra convenient, podrien arreplegar-se dades sobre els nivells de capacitació bàsica (per exemple, idiomes i TIC) mitjançant enquestes a les cases.

L'efectivitat amb què el sistema d'educació formal proporciona un accés generalitzat a l'adquisició de les capacitats bàsiques mínimes i el desenvolupament d'una cultura de l'aprenentatge han de seguir analitzant-se en relació amb l'aprenentatge permanent. El sistema normal (tradicional), amb els seus professors treballant per a institucions educatives i ensenyant a alumnes inscrits en programes específics que els permeten obtindre qualificacions i diplomes després de complir un període de temps determinat, ha d'adaptar-se per a donar cabuda a programes modulars, trajectòries d'estudi i qualificació no seqüencials, programes d'educació oberta i a distància i d'aprenentatge autodidacta. L'educació infantil primerenca ha de distingir-se de les activitats de guarderia, i han d'examinar-se més específicament la seua extensió i els seus continguts. És fonamental disposar d'informació contextual sobre les estructures i sobre les modalitats organitzatives i de plans d'estudi per a poder emmarcar en el context adequat tota la informació estadística disponible sobre el sistema formal, de manera que siga útil per al disseny de les polítiques.

La informació sobre educació no formal l'arrepleguen ja les fonts existents, que obtenen dades tant dels individus com de les empreses que organitzen activitats de formació per als seus empleats. No obstant això, han de crear-se, o millorar-se si ja existeixen, les classificacions específiques d'activitats d'aprenentatge no formals i informals, per a poder aplicar-les en mostratges de llars, enquestes sobre la utilització del temps, etc.

Les enquestes a casa poden servir també per a arreplegar informació sobre la motivació i les actituds individuals, però la participació i les actituds d'altres agents, com les empreses, les ONG, etc., han d'avaluar-se en enquestes específiques.

3.2. Més inversió en recursos humans

Per a obtindre més informació sobre la inversió de temps i diners en l'aprenentatge permanent, han de respectar-se els següents criteris:

- ha de harmonitzar-se la informació sobre allò en què les persones inverteixen el seu temps (per exemple, mitjançant enquestes sobre la utilització del temps); aquestes dades han de combinar-se amb la informació contextual sobre les modalitats de treball, els serveis de guarderia, etc., amb la fi d'avaluar els obstacles a l'aprenentatge quant a disponibilitat de temps;
- ha de harmonitzar-se la informació sobre el consum de serveis i productes educatius en les cases i sobre el cost d'aqueix consum, per mitjà d'enquestes sobre el pressupost de les cases;
- ha de canviar-se el tractament que es dóna en la comptabilitat del sector públic a la despesa pública en educació (ha de tractar-se com a despeses de capital i no com a despeses corrents); han de crear-se comptes satèl·lit sobre educació, que no sols cobrisquen la despesa en educació formal; ha d'incloure's en l'anàlisi la despesa en «infraestructures d'aprenentatge permanent» (per exemple, xarxes de comunicació i centres d'aprenentatge);
- ha de tindre's en compte la inversió de les empreses en formació (enquesta estructural sobre les empreses, enquesta sobre el cost de la mà d'obra); la inversió en la millora dels recursos humans ha de considerar-se com intangible, i deu dónar-se-li, també en les estadístiques, el mateix tractament que a la inversió de capital;
- ha de millorar-se la cobertura de l'educació com a activitat econòmica en les enquestes sobre empreses i sobre la societat de la informació, per a avaluar l'oferta de serveis i productes educatius i el seu valor de mercat (desenvolupament de continguts, serveis d'orientació, producció de material educatiu, etc.).

3.3. La innovació en l'ensenyament i l'aprenentatge

Una vegada que s'han acordat les definicions adequades, poden recopilar-se les dades sobre el nombre de persones que realitzen un treball voluntari o assalariat en l'àmbit de l'educació i l'aprenentatge (de caràcter formal, no formal i informal). La informació contextual sobre el nivell de qualificacions i capacitats requerit per als educadors pot utilitzar-se per a l'anàlisi, amb l'objectiu a llarg termini de mesurar el nivell de capacitats necessàries, una vegada s'han definit aquestes.

3.4. Visibilitat i reconeixement de l'aprenentatge

Els resultats d'iniciatives de la Unió Europea com l'ECTS, el fòrum CEDEFOP per a la transparència de les qualificacions o la prova d'avaluació automatitza-

da poden contribuir a llarg termini a l'establiment d'una tipologia de qualificacions (formals i no formals) que pot servir per a avaluar la totalitat dels coneixements validats disponibles en la societat. Altres oportunitats per a arreplegar dades poden proporcionar-les iniciatives com Europass, l'objectiu de la qual és el reconeixement de la formació en tots els Estats membres. També podria ser font d'informació important, per exemple, el Permís Europeu de Conducció d'Ordinadors (ECDL, en les seues sigles angleses).

3.5. Redefinir l'orientació i l'assessorament

La informació contextual sobre les modalitats d'orientació i assessorament a distints nivells geogràfics pot completar-se amb dades sobre si els ciutadans coneixen les possibilitats que se'ls ofereixen i sobre si estan satisfets amb els serveis que se'ls presten. Podria desenvolupar-se una tipologia de serveis d'orientació i assessorament educatius en el context del desenvolupament d'una classificació de serveis i activitats d'educació i aprenentatge. Per a ser eficaços, els repertoris en aquest àmbit haurien d'incloure dades relatives tant als individus com als centres d'orientació.

3.6. Acostar l'aprenentatge a la llar

La informació sobre educació i aprenentatge ha d'estar a un nivell geogràfic el més pròxim possible al d'intervenció, que és, generalment, el nivell local. Actualment, hi ha fonts, com LFS i CVTS, que ofereixen algunes dades a nivell regional. La principal limitació és el cost d'ampliar les mostres per a assegurar la representativitat. En països on el component regional està molt marcat, per exemple Itàlia, es fan esforços addicionals per a satisfer aquesta demanda en les estadístiques. En un futur previsible, les estadístiques sobre educació a nivell regional s'arreplegaran de manera específica.

4. EL CAMÍ PER RECÓRRER

Les dades basades en els sistemes han de completar-se i enriquir-se amb les dades basades en la persona que aprén, que tenen més en compte les necessitats d'aprenentatge formal, no formal i informal (intencional). Per a cobrir la majoria de les qüestions plantejades en els paràgrafs que precedeixen en les que existeixen llacunes, a excepció de l'educació infantil pri-

merenca i alguns aspectes de la inversió en educació per part de tots els agents, la millor solució sembla una enquesta específica sobre l'aprenentatge d'adults. Aquesta enquesta inclouria informació sobre el següent:

La **participació** (incidència); el **temps** dedicat a l'educació i la formació (volum); la **naturalesa** de l'educació i la formació (per propòsit/objectiu); la **font de finançament** (pública, empleador, pròpia); les **prestacions** rebudes (relacionades amb el treball, socials, personals); la **demanda** percebuda (necessitats i interessos); els **motius** percebuts (relacionats amb el treball, socials, personals); els **obstacles** percebuts a la participació; la transparència de l'oferta d'aprenentatge (**informació i assessorament**); els **coneixements bàsics d'informàtica** i el **coneixement d'altres idiomes** segons els propis enquestats.

Les variables bàsiques comprendrien, en relació amb els individus: edat, sexe, nivell d'estudis, camp d'educació i formació, situació al mercat de treball/ocupació, actual o últim lloc de treball ocupat, nacionalitat, ciutadania o residència principal, ingressos, així com sector i grandària NAIX, per a aquelles persones amb ocupació.

Per a aplicar aquest enfocament és necessari desenvolupar algunes ferramentes metodòlogiques: una classificació específica d'activitats d'aprenentatge (que, entre altres, hauria de tindre en compte les classificacions existents als camps de l'educació i la formació,[44] les classificacions d'activitats econòmiques revisades per a incloure béns i serveis educatius,[45] les classificacions de l'educació utilitzades en les enquestes sobre la utilització del temps, així com la classificació de la formació realitzada en el marc d'un projecte Leonardo I);[46] una tipologia dels obstacles a l'aprenentatge i una tipologia dels resultats esperats (des del punt de vista laboral, sociològic i personal).

El disseny ideal per a un estudi així, encara que d'aplicació molt complexa, seria en forma de cadena de mòduls interrelacionats que poden desenvolupar-se gradualment com a mòduls específics o estàndard incorporats a les enquestes existents adequades. El mòdul específic dedicat a l'aprenentatge permanent de l'enquesta de població activa de 2003, que serà la primer anella d'aqueixa

[44] Classificació basada en ISCED97 i desenvolupada conjuntament per Eurostat, l'OCDE i la UNESCO.

[45] NAIX/CPA.

[46] La classificació dels proveïdors de formació es va acabar en 1999 en el marc del programa Leonardo da Vinci. Pot consultar-se en la següent adreça:
http://Europa.Eu.int/comm/education/leonardo/leonardoold/stat/trainingstatis/àrees/àrea6.html

cadena, oferirà l'oportunitat de desenvolupar els mètodes i nomenclatures necessaris i de posar a prova alguns dels conceptes. També hauria de considerar-se la inclusió de mòduls d'estadístiques culturals (que està dissenyant actualment Eurostat en col·laboració amb la DG EAC, la UNESCO i els Estats membres), sobre mitjans audiovisuals educatius, sobre l'oci i el turisme, etc. L'Eurobaròmetre podria ser també una font útil i adequada, sobretot per a avaluar la percepció de l'eficàcia de l'educació i la formació.

Aquest enfocament hauria de permetre estudiar distints grups de població (persones educacional i socialment desfavorides, jóvens, etc.), però, si fóra necessària més informació sobre categories o casos específics, la metodologia desenvolupada en el context general de l'aprenentatge permanent podria usar-se probablement com a base per a establir comparacions més àmplies.

A més a més, les estructures administratives que han de crear-se per a aplicar l'estratègia de la Unió Europea relativa a l'aprenentatge permanent hauri-en de portar ja en la seua concepció una estructura estadística incorporada que permetera arreplegar la informació a la font.

5. CONCLUSIONS

Encara que ja existeix informació estadística sobre l'aprenentatge permanent, segueix havent-hi llacunes importants que es posen de manifest a cada pas que es dóna cap a la concepció d'una política concreta. El concepte d'aprenentatge permanent és molt ampli, i per a estudiar-lo és necessari determinar clarament els temes que cal tractar amb prioritat. També hem de reconéixer la impossibilitat de mesurar alguns dels seus aspectes. La informació estadística ha de complementar-se amb informació contextual, per a comprendre millor el procés d'aprenentatge, la informació amb ell relacionada i els resultats de les millors polítiques. És important acordar prioritats per a l'aprenentatge permanent i discutir la seua operativitat quant a les necessitats estadístiques. El grup operatiu per al mesurament de l'aprenentatge permanent exerceix un important paper en aquest context. Una vegada iniciat aquest procés, es poden establir punts de referència per a avaluar el progrés cap a uns objectius clars.

L'objectiu ha de ser combinar els interessos i les necessitats dels diversos agents participants en la posada en pràctica de l'aprenentatge permanent, de tal manera que puguen fer-se una representació i un seguiment adequats del que, indubtablement, constitueix una realitat complexa.

AJUNTAMENT DE DÉNIA

amb la col·laboraciò de:

Centre de Recursos i Educació Contínua
CReC

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA
Educació

mEsA dElS AgenTs SoCialS per la FPA